

Kvalita života seniorů v Domově pro seniory Lukov

Eva Bartošová

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Eva BARTOŠOVÁ

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

**Téma práce: Kvalita života seniorů v Domově pro seniory
v Lukově**

Zásady pro vypracování:

Zpracovat rešerši odborné literatury k problematice kvality života.

Zpracovat charakteristiku Domova pro seniory v Lukově.

Připravit a uskutečnit kvalitativní výzkum kvality života seniorů v Domově pro seniory v Lukově.

Analyzovat získaná výzkumná data a výsledky této analýzy zpracovat.

Na základě kvalitativního výzkumu zpracovat teoretické závěry.

Navrhnout doporučení pro zkvalitnění života seniorů v Domově pro seniory v Lukově.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Matoušek, O.: Sociální služby. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9, s. 184

MPSV, Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe. 1

vyd. Praha: Fokus, 2003. ISBN 80-86552-66-7, s. 111

Payne, J. a kol. Kvalita života a zdraví. 1. vyd. Praha: Triton, ISBN 80-7254-657-0, s. 201

Rheinwaldová, E., Novodobá péče o seniory. 1. vyd. Praha: Grada Publishing

a.s., 1999. ISBN 80-7169-828-8, s. 86

Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách

Další literatura bude doporučena při konzultacích.

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.

Ústav pedagogických věd

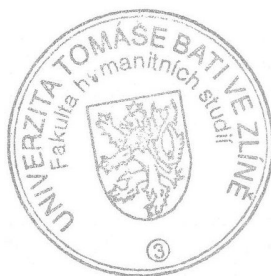
Datum zadání bakalářské práce:

18. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 18. února 2009

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.

děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.

vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně ...10.5.2009

..... Bati /

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem této práce je přiblížit veřejnosti způsob kvalitního prožití podzimu života v Domově pro seniory Lukov.

První část práce ukazuje směr, kterým se domovy pro seniory v současné době ubírají. Dává příležitost seznámit se s možnostmi a pravidly sociálních služeb v pobytových zařízeních.

Výzkumná část se zaměřuje na přechod seniora ze svého domácího prostředí do Domova pro seniory Lukov. Snaží se vystihnout změny v kvalitě života seniorů způsobené tímto přechodem.

Klíčová slova: kvalita života, senior, domov pro seniory

ABSTRACT

The aim of this work is to introduce to the public the way of enjoying the quality autumn of life in the Lukov Home for the elderly.

The first part of the work indicates direction in which homes for the elderly currently proceed. It gives the opportunity to get acquainted with possibilities and rules of social services in residential facilities. The research section focuses on the senior's transition from their home to the Lukov Home for the elderly.

Study strives to describe changes in quality of senior's life caused by this transition.

Keywords: quality of life, senior, home for the elderly

Poděkování

Chtěla bych poděkovat prof. PhDr. Vlastimilu Švecovi, CSc., za odbornou pomoc, lidský přístup a cenné rady, které mi poskytl při řešení problémů spojených s bakalářskou prací.

motto

„Stáří nemá být koncem života, ale jeho korunou.“

A.Repond

OBSAH

ÚVOD	10
1 VÝCHODISKA VÝZKUMU KVALITY ŽIVOTA V DOMOVĚ PRO SENIORY V LUKOVĚ	12
1.1 KVALITA ŽIVOTA	12
1.2 SENIOR	14
1.3 DOMOVY PRO SENIORY	15
1.3.1 Domov pro seniory Lukov	16
1.3.2 Historie Domova pro seniory Lukov	16
1.3.3 Současnost Domova pro seniory Lukov	18
1.4 APLIKACE ZÁKONA 108/2006 SB., O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH	20
1.4.1 Podmínky poskytování sociálních služeb.....	21
1.4.2 Služby poskytované v Domově pro seniory Lukov.....	21
1.4.3 Osoby, které mohou požádat o ubytování v Domově pro seniory Lukov	22
1.4.4 Inspekce poskytování sociální služby	22
1.4.5 Předpoklad pro výkon povolání pracovníků v sociálních službách	24
1.5 APLIKACE STANDARDŮ KVALITY SOCIÁLNÍ PÉČE	26
1.5.1 Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb	27
1.5.2 Ochrana práv osob.....	28
1.5.3 Jednání se zájemcem o sociální službu	29
1.5.4 Smlouva o poskytování sociální služby	30
1.5.5 Individuální plánování průběhu sociální služby.....	30
1.5.6 Dokumentace o poskytování sociální služby	32
1.5.7 Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby	32
1.5.8 Návaznost poskytované sociální služby na další dostupné zdroje	33
1.5.9 Personální a organizační zajištění sociální služby	34
1.5.10 Profesionální rozvoj zaměstnanců.....	34
1.5.11 Místní a časová dostupnost poskytované sociální služby	35
1.5.12 Informovanost o poskytované sociální službě.....	36
1.5.13 Prostředí a podmínky	36
1.5.14 Nouzové a havarijní situace	36
1.5.15 Zvyšování kvality sociální služby	37
1.6 OBDOBÍ ADAPTACE.....	38
1.6.1 Sdílení informací	41
1.6.2 Záznam adaptace	42
2 VÝZKUM KVALITY ŽIVOTA SENIORŮ V DOMOVĚ PRO SENIORY LUKOV	44

2.1	CÍL VÝZKUMU	44
2.2	VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU.....	44
2.3	VÝZKUMNÝ VZOREK	45
2.4	VOLBA TYPU VÝZKUMU.....	45
2.5	METODY VÝZKUMU	46
2.6	ZÁKLADNÍ OTÁZKY POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU:.....	46
2.7	PRŮBĚHY A ZPRACOVÁNÍ ROZHovorŮ.....	46
2.7.1	Příklad přepsaného rozhovoru:.....	47
2.7.2	Zpracování rozhovorů:	47
3	VÝSLEDKY A DISKUSE	59
3.1	ZOBECNĚNÉ ZÁVĚRY VYPLÝVAJÍCÍ Z ROZHovorŮ	59
3.2	DOPORUČENÍ VYPLÝVAJÍCÍ Z ROZHovorŮ	61
3.3	PŘEDPOKLÁDANÉ VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ	61
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÉ ODBORNÉ LITERATURY A PRAMENŮ	65
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	66
	SEZNAM PŘÍLOH.....	67

ÚVOD

Historie poskytování sociální péče v obci Lukov sahá až do roku 1885, kdy šlechtický rod Seilernů založil pro své bývalé zaměstnance útulek pro přestárlé osoby a osiřelé děti z celého holešovského kraje. Po dobu 65 let zajišťovaly péči v útulku, charitním domě, později v domově důchodců řádové sestry.

Zařízení prošlo v průběhu mnoha let až do dnešní doby významnými změnami, které byly vedeny se záměrem zkvalitnit život starých lidí. Každá etapa vývoje vždy přinášela nová poznání a postupy se snahou učinit v dané době pro seniory to nejlepší.

Dodnes se ještě u veřejnosti setkáváme s předsudky a zkreslenými představami o péči a životě starých lidí v domovech pro seniory. Platí to zejména u těch, kteří nikdy taková zařízení nenavštívili, a nemuseli řešit své problémy prostřednictvím těchto institucí.

Proto se zdá stále potřebnější, aby se tato zařízení více otevírala veřejnosti, aby byla samozřejmou součástí obce, města. V tomto směru musí být aktivní i sama instituce, tedy, aby informovala dostupnou a vhodnou formou veřejnost o kvalitě poskytované péče a o životě seniorů v něm.

Zásadní legislativní změnou, která v posledních letech podstatně ovlivnila řešení těchto otázek je přijetí zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, který je v mnoha směrech revoluční. Především v přístupu k seniorovi jako takovému, udává pravidla pro ty, kteří se podílejí na zajištění kvalitní péče o seniory.

Cílem této práce je zachytit a popsat možnosti kvalitního prožití podzimu života seniorů v Domově pro seniory Lukov z pohledu sociální pracovnice.

První část bakalářské práce ukazuje současný směr, kterým se domovy pro seniory ubírají na základě zkušeností, které autorka získala při zavádění nových metod do praxe.

Výzkumná část se zabývá kvalitativním výzkumem na téma „Jak vnímá senior kvalitu života v Domově pro seniory Lukov v porovnání s kvalitou života v domácím prostředí?“

Výzkum ve formě polostrukturovaného rozhovoru může pomoci lépe pochopit vnímání přechodu uživatele do instituce, pocity seniora, které prožívá v této situaci a vztahy mezi seniory samotnými.

Přechod z prostředí, ve kterém člověk prožil podstatnou část svého života, z domova, který si vybudoval, do jiného světa plného neznámých lidí, patří mezi ty složitější a těžší mezníky v životě seniora. Tomuto přechodu je potřeba věnovat velkou pozornost. Právě znalost své práce a připravenost pracovníků zařízení může seniorovi pomoci takový mezník úspěšně a rychle překonat. Je to nezbytné proto, aby senior mohl aktivně a kvalitně prožít zbytek svého života.

Nejen pracovníkům v sociálních službách, ale i široké zainteresované veřejnosti může být tato práce návodem pro diskusi o zkvalitnění péče a tím i zkvalitnění života. Zároveň dává příležitost seznámit se s možnostmi a pravidly sociálních služeb v pobytových zařízeních.

1 VÝCHODISKA VÝZKUMU KVALITY ŽIVOTA V DOMOVĚ PRO SENIORY V LUKOVĚ

1.1 Kvalita života

Vymezení pojmu kvalita života není jednoduché. Zatím nedošlo ke shodě na jednotné formulaci, která by jasně definovala tento pojem. Kvalita života závisí na tom, jak každý sám vnímá svou životní realitu. Důležitým aspektem je vnitřní klid, vyrovnanost a pohoda. Člověk by měl být v psychické rovnováze. Kvalitu života jedince ovlivňuje především jeho žebříček osobních hodnot, a to, na jaké úrovni uspokojuje své potřeby.

Pojmem kvalita života ve stáří se zabývá ve své knize *Autonomie ve stáří* Dana Sýkorová (2007). Podle jejího názoru je kvalitní život ve stáří spojen s dostatkem fyzické kapacity, s absencí bolesti, s mentálním zdravím. Neméně důležité jsou i aktivity v oblasti rodiny a práce, sociální podpora, určitá sociální pozice, bydlení a finanční nezávislost.

V souvislosti s kvalitou života seniorů vypracovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (2008) národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012. Název programu je *Kvalita života ve stáří* a již v úvodní části se hovoří o faktu, že současná kvalitnější zdravotní péče, sociální ochrana, lepší životní a pracovní podmínky vedou k tomu, že se prodlužuje věk našich obyvatel a přibývá občanů důchodového věku. Starší lidé dnes žijí zdravěji a aktivněji než předchozí generace seniorů. Rovněž mají jiné nároky a představy o svém „podzimu života“. Proto je nezbytné změnit přístup ke stárnoucí populaci a k seniorům vůbec. Dále se v programu uvádí, že *„Starší lidé mají stejně jako všichni právo být hodnoceni jako jednotlivci, na základě svých schopností a potřeb bez ohledu na svůj věk, pohlaví, barvu pleti, zdravotní postižení či jiné charakteristiky. Starší lidé a jejich znalosti a zkušenosti by měli stát v centru změn realizovaných v kontextu stárnutí populace“* (MPSV, 2008, s.10).

Přístup ke stárnutí, dle Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky (dále jen MPSV), by měl vycházet z celoživotního postoje. Zdraví a kvalita života jsou ve

velké míře ovlivněny již v dětství a to událostmi, které byly pro toto období rozhodující, životními podmínkami, ve kterých člověk vyrůstal. Pro rozvoj jedince v každém věku a pro jeho kvalitu života mají velký význam rovněž mezigenerační vztahy. V rodinách by měla být podporována role seniorů, měly by být vyzvednuty zkušenosti staršího člověka.

„Kvalita života ve stáří vyžaduje také osobní zralost a odpověď na hlubší duchovní otázky života“ (MPSV, 2008, s.15).

Senior by neměl být, dle MPSV (2008), jak v rodině, tak ve společnosti, v roli člověka, který již není schopen žádné aktivity. Měl by mít možnost se dále podílet na životě rodiny i společnosti.

Z výše jmenované brožury MPSV (2008) vyplývá skutečnost, že k aktivnímu stárnutí přispívá i práce ve vyšším věku, snaha být ekonomicky činný a tím si zvýšit i svou životní úroveň. Aktivní život je reálný pouze s dostatečným hmotným zabezpečením. Nízký příjem omezuje možnost participace ve společnosti.

Pracovní činnosti dávají mimo jiné seniorovi pocit uspokojení, uznání, identity a sociálních vztahů. Brožura MPSV (2008) udává, že senior by se měl sám rozhodnout, kdy ukončí své pracovní aktivity.

Dalším faktorem ovlivňujícím kvalitu života ve stáří je prostředí a komunita, ve kterých se senior pohybuje.

Pro staršího člověka je důležitá mobilita. Dle MPSV (2008) je tím je myšlena dostupnost a bezbariérovost všech služeb, které jsou pro seniory určeny a jejich umístění v přiměřené vzdálenosti autobusových zastávek tak, aby si uživatel těchto služeb mohl uchovat svou nezávislost. S tím souvisí i dostatečná informovanost o službě a to nejen informovanost seniorů, ale i jejich rodinných příslušníků.

1.2 Senior

Michaela Čadková – Svejková (In Mahrová, Venglářová a kol., 2008) označuje za seniora toho člověka, který již dosáhl důchodového věku. Jedná se o věk od 60 let výše. Dále se zabývá pojmem „stárnutí“ a všemi projevy, které toto období lidského života provází.

Ve stáří dochází, dle výše zmíněné publikace, u seniora k fyzickým změnám. Objevuje se snížení kvality sluchu, lidský hovor se stává méně srozumitelný, oční čočka již není tak pružná a tak se starý člověk jen málokdy obejde bez brýlí. Mění se také hmat, čich a chuť. Mimo tyto smyslové orgány se projevují i změny na kůži, která ztrácí svou elasticitu a tvoří se na ní vrásky. Vlasy začínají šednout, nebo bělat, zpomaluje se reakční čas a psychomotorické tempo seniora.

Podobným způsobem se začíná měnit i psychika, zejména pak inteligenční dispozice. Zhoršuje se paměť.

Se všemi těmito projevy přichází i sociální změny. Například v důsledku zhoršeného sluchu či zraku upouští část seniorů od svých běžných aktivit.

Velkou životní změnu, podle Čadkové – Svejkové (In Mahrová, Venglářová a kol., 2008), přináší i odchod z produktivního života do důchodu, nebo úmrtí partnera. Zvláště pak úmrtí nejbližšího člověka znamená citelný zásah do psychiky. Trápí se smutkem, má pocit osamělosti. Takové pocity společně se snižující se soběstačností často vedou seniory k myšlence opustit svůj domov a nastoupit do domova pro seniory.

1.3 Domovy pro seniory

„Domovy pro seniory poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu vyššího věku, které potřebují pravidelnou pomoc v oblasti soběstačnosti a osobní péče. Jejich nepříznivá sociální situace jim nedovoluje žít ve vlastním domácím prostředí. V domovech pro seniory je zajištěna komplexní péče. Pobyt v domově nahrazuje domácí prostředí“ (J. Králová, E. Rážová, 2008, s. 77).

Je vhodné poznamenat, že umístit seniora v domově pro seniory není zcela jistě úplně ideální řešení, jak člověku zajistit plnohodnotné a kvalitní stáří. Ovšem v dnešní době plně pracovního vytížení a spěchu bývají domovy pro seniory často pouze jedinou možností, jak zajistit odpovídající péči pro seniora, který již není schopen sám v domácím prostředí se o sebe postarat. Pokud k umístění do instituce dojde, je odpovědností a povinností personálu zajistit, aby senior mohl prožít důstojný a lidský život.

Uživatelé služby domova pro seniory jsou zpravidla závislí na nabídce poskytovaných služeb. Pokud se bude nabídka soustřeďovat pouze na fyzické potřeby uživatele služby, jako je například podání stravy, osobní hygiena a čistota, tak uspokojí jen biologické potřeby člověka, ale lidská důstojnost, uvědomění si sama sebe a sebevědomí člověka bude klesat. Senior bude v roli pouhého konzumenta služby.

Pokud mají uživatelé služby prožít plnohodnotný a kvalitní život, musí poskytovatel naplnit nejen fyzické, ale i psychické potřeby seniorů. Senior musí cítit svobodu, možnost volby, musí mít výhled do budoucnosti. Péče, která je nabídnuta, měla by být péčí podpůrnou, která pouze pomáhá seniorovi rozhodnout se a naplnit svůj život. Musí být poskytována kvalitními, vzdělanými pracovníky, kteří neustále prohlubují své znalosti studiem odborné literatury, účastí na školeních apod.

Pro pracovníka zaměstnaného v sociálních službách může být inspirativním materiálem i Evropská charta pacientů seniorů. Tento materiál vypracovala Mezinárodní gerontologické asociace a naší odborné veřejnosti jej předložila v roce 1997 Česká geronto-

logická a geriatrická společnost. Charta se dotýká spíše zdravotní péče, ale mnoho bodů z ní lze aplikovat i na domovy pro seniory.

I v domovech se může personál dopouštět násilí na uživateli. A to tím, že nebude respektovat jeho vůli v případě, kdy se snaží v tom nejlepším slova smyslu o jeho aktivizaci a necitlivě jej nutí do činností, které odmítá. Takový přístup snižuje důstojnost seniора. Může vést až k jeho úplné averzi vůči aktivizačním programům, ale i k tomu, že se izoluje od okolního světa a uzavře se do svého světa vnitřního. Podle Evropské charty pacientů seniorů (1997), pokud starší člověk pobývá v instituci, má právo očekávat, že bude vypracován individuální plán péče, který se bude přizpůsobovat jeho potřebám. Má právo se sám rozhodnout, kdy si přeje společnost a kdy by raději upřednostnil soukromí. Jeho pohyb nesmí být omezen a nesmí být omezeny ani jeho další kontakty jako například písemné nebo telefonické.

1.3.1 Domov pro seniory Lukov

Obec Lukov je, dle informačního letáku, který je součástí Knihy metodických postupů pro uživatele a zaměstnance DS Lukov, p.o. (2008), vzdálená 9km od města Zlína na úpatí Hostýnských hor. Budova Domova pro seniory Lukov tvoří dominantu vesnice. Již na první pohled je patrné, že se nejedná o klasickou stavbu panelového typu charakteristickou pro bývalý režim. Objekt spíše působí dojmem rekonstruovaného zámku, který je v bezprostřední blízkosti hlavní silnice a autobusové zastávky. Areál domova dobře zapadá do krajiny, která přímo vybízí k rozmanitým vycházkám do přírody, k blízkým rybníkům, do lesů a ke zřícenině dříve významného a známého hradu Lukov.

1.3.2 Historie Domova pro seniory Lukov

Historie Domova pro seniory Lukov je bohatá. Velmi dobře ji popsal lukovský rodák Milan Přívara (2003) ve své knize Z dějin farnosti Lukov – Veliková.

Ve stručnosti lze z knihy níže uvést pár významných mezníků historie zařízení:

Původní starobinec zvaný „Carolineum“ založili hrabě František Seilern-Aspang společně se svou manželkou hraběnkou Saroltou Seilernovou, rozenou Wenckheimovou. Právě zmíněná hraběnka Sarolta se nejvíce zasloužila o vybudování starobince a později rovněž o jeho provoz. Starobinec měl sloužit pro přestárlé muže a ženy, kteří již nemohli pracovat a o které se zároveň neměl kdo postarat.

V roce 1885 se budova rozšířila o sirotčinec také zvaný „Kláster“. V sirotčinci byly ubytovány osiřelé dívky z okolí Holešova. Těmto dívkám, stejně jako dvanácti starým lidem žijícím v starobinci, bylo bezplatně poskytováno bydlení, strava a prádlo. Péče o potřebné byla v rukou řádových sester, byly jí pověřeny Milosrdné sestry řádu svatého Karla Borojemského.

V roce 1892 byla otevřena soukromá škola pro děvčata z Lukova, kde vyučovaly sestry Boromejky.

Hrabata Sarolta a František Seilernové v roce 1912 ukončili svoji dobročinnost vybudováním nemocnice pro 7 osob. Nadále však finančně vypomáhali. Právě finanční situace a nedostatek potravin vedla sestru Boromejky v období 1. světové války k vybudování malého hospodářství, které bylo zřízeno na klášterním pozemku.

V 1. polovině dvacátého století předala hraběnka Sarolta Seilernová dům charitě v Olomouci. Posléze se odstěhovala ze zámku Lešná do Prahy, kde zemřela.

V roce 1950 dochází k uzavírání klášterů. Od 1. 1. 1951 přechází lukovský ústav pod správu Jihomoravského národního výboru Gottwaldov. Ústav byl přejmenován na Domov důchodců Lukov a dostává svoji první vedoucí.

Od r. 1975 došlo ke zřízení okresních ústavů sociálních služeb a ředitelství v Gottwaldově. V Roce 1984 byla v domově důchodců jmenována poslední řeholní sestra. Téměř po 65letém působení v tomto zařízení odešly sestry Sv. Kříže z Lukova navždy.

V roce 1998 domov získává právní subjektivitu.

1.3.3 Současnost Domova pro seniory Lukov

Zřizovatelem Domova pro seniory Lukov (dále jen DS) je Krajský úřad Zlín. Ze zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, vyplynula pro každého poskytovatele povinnost registrace. Domov pro seniory Lukov má registraci pro dvě služby a to „domov pro seniory“ a „domov se zvláštním režimem“.

Rozdíl mezi jednotlivými službami je vymezen zákonem 108/2006 Sb., o sociálních službách, a je takový, že „domov pro seniory“ poskytuje služby uživatelům, kteří pro svůj vysoký věk, nebo z důvodu zhoršeného zdravotního stavu potřebují celodenní pomoc jiné osoby. V dnešní době ovšem narůstá počet seniorů, kteří trpí různými typy stařeckých demencí a nebo přímo Alzheimerovou chorobou. Senior s touto diagnózou není vhodný pro zařazení do běžného domova pro seniory a to z důvodu, že svými projevy chování nevědomě narušuje kolektivní soužití i soukromí dalších uživatelů. Lidé trpící takovými typy demencí potřebují zvýšenou péči, jiný přístup personálu, který nemůže klasický domov pro seniory zajistit. Je to ovšem v možnostech „domova se zvláštním režimem“, kde je vyšší počet zaměstnanců, kteří jsou v této problematice řádně proškoleni.

V DS Lukov žije dnes, podle rozborů zařízení (2008), celkem 217 seniorů, z toho 21 seniorů v „domově se zvláštním režimem“. Rozbory zpracované v DS v roce 2008 udávají, že z celkového počtu zde ubytovaných seniorů je 50 mužů a 167 žen s různým stupněm soběstačnosti. Průměrný věk mužů je 78 let, ženy se dožívají v průměru 83 let.

Senioři jsou ubytováni na jednolůžkových, dvoulůžkových a 3–4 lůžkových pokojích. Pokoje jsou uzamykatelné, senioři mají klíč od svého pokoje. Všechny pokoje jsou vybaveny základním nábytkem, jako je postel, skříň, stůl, židle, noční stolek. Zařízení umožňuje seniorovi, aby si svůj pokoj doplnil vlastním nábytkem, televizí, nebo jinými doplňky podle svého vkusu tak, aby se cítil co nejvíce jako v domácím prostředí. Součástí každého pokoje je i vlastní sociální zařízení, které je uzpůsobeno potřebám seniorů. To znamená, že je opatřeno potřebnými madly, sprchou s možností použít sedačku.

Zařízení nabízí, dle rozborů činnosti (2008), ubytování na 59 jednolůžkových pokojích, 61 dvoulůžkových pokojích, dále jsou zde 4 třílůžkové a 6 čtyřlůžkových pokojů. Třílůžkové a čtyřlůžkové pokoje jsou tzv. "ošetřovatelské". Senioři ubytovaní na takových pokojích jsou zcela imobilní, plně odkázáni na pomoc personálu. Ošetřovatelské pokoje jsou svým uspořádáním a vybavením přizpůsobeny tak, aby ošetřující personál mohl zajistit uživateli co nejlepší zdravotní a ošetřovatelskou péči s využitím moderních pomůcek. Všechna lůžka jsou polohovatelná a mají antidekubitní matrace, které částečně zamezují vzniku proleženin.

Mimo své pokoje mají všichni uživatelé k dispozici společenskou místnost, kde se konají veškeré kulturní akce, atrium spojené s bufetem, jídelny s televizemi, kapli, klubovny, knihovnu s volným přístupem na internet, tělocvičnu s rotopedy a jinými cvičebními pomůckami, zahradu s možností zahrát si ruské kuželky. Prostory domova jsou bezbariérové.

Každý uživatel má rovněž možnost vybrat si z nabídky aktivit a zapojit se do všech pravidelných akcí, které se v domově konají. Patří mezi ně bohoslužby v kapli domova, cvičení paměti, muzikoterapie, kroužek keramiky, kroužek ručních prací, kroužek sportovních her, taneční kroužek.

Velkým přínosem pro uživatele domova je spolupráce s místní základní školou, kdy se setkávají lukovské děti se seniory a společně vytváří taneční programy, nebo porovnávají své znalosti a zkušenosti ve vědomostních soutěžích.

Senioři jsou zváni na akce, které škola pořádá a aktivně se zapojují jako porotci při soutěžích pěveckých a recitačních. Děti na oplátku přicházejí do domova se svým pěveckým a recitačním vystoupením, aby svým milým a upřímným projevem osvěžily někdy i chmurné dny pobytu. Také se společně zapojí do výroby keramiky aj.

Pravidelný kontakt je udržován i s dalšími domovy pro seniory ze Zlína a okolí při různých turnajích at' v kuželnkách nebo petanque. Každý domov si připraví minimálně

jedenkrát za rok jeden turnaj, nebo soutěž, na kterou potom pozve soutěžící z ostatních domovů. V Lukově se stal tradicí každoroční turnaj v ruských kuželkách.

Kvalitu života v Domově pro seniory Lukov velmi výrazně ovlivnil nový zákon o sociálních službách 108/2006Sb. a s ním spojené Standardy kvality sociálních služeb.

1.4 Aplikace zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách

Sociální služby může poskytovat fyzická, nebo právnická osoba a to na základě oprávnění k poskytování sociálních služeb, tzv. registrací.

Formulář k registraci je nutné řádně vyplnit tak, aby obsahoval všechny náležitosti dané tímto zákonem, předkládá se ke schválení na příslušný krajský úřad. Mimo jiné je nutné, aby každá fyzická osoba, která bude přímo sociální služby poskytovat, měla potvrzení o bezúhonnosti a odbornou způsobilost k výkonu povolání. Po předložení a schválení všech k registraci předepsaných dokumentů vydá krajský úřad Rozhodnutí o registraci k poskytování sociálních služeb a zaeviduje poskytovatele do registru poskytovatelů. Ten je možno shlédnout na internetových stránkách www.portal.mpsv.cz anebo www.kr-zlinsky.cz. Poskytovatel musí dodržovat všechny povinnosti poskytovatele sociálních služeb.

Mezi nejdůležitější povinnosti poskytovatele patří informovat o druhu poskytovaných služeb, jejich kapacitě a způsobu, jakým jsou poskytovány. Dále se musí řídit a dodržovat právní předpis Standardy kvality sociální péče.

Domov pro seniory Lukov, příspěvková organizace Zlínského kraje, je samostatným právním subjektem a má, dle Rozhodnutí o registraci k poskytování sociálních služeb, registraci na dva druhy služeb – „domov pro seniory“ a „domov se zvláštním režimem“ pro věkovou kategorii mladší senioři 65 - 80 let a starší senioři nad 80 let.

1.4.1 Podmínky poskytování sociálních služeb

Ve vztahu k domovům pro seniory upravuje zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách podmínky, za jakých je možno sociální služby poskytovat a komu je možno tento druh služby poskytovat. Zákon mimo jiné nařizuje všem poskytovatelům sociální služby sepsat s uživatelem smlouvu o poskytování sociálních služeb, kde je přesně vymezeno na jaké službě se uživatel s poskytovatelem dohodli a jaký je ceník poskytovaných služeb.

Dále hovoří o inspekci kvality poskytovaných sociálních služeb a upravuje předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka.

Pro uživatele služby s nízkým příjmem je zde stanovena minimální výše kapesného, která uživateli musí zůstat po odečtení úhrady. Minimální výše kapesného činí 15% měsíčního příjmu uživatele. Pokud senior nemá po splnění této zákonem dané podmínky na plnou výši úhrady, je mu počítána úhrada snižená tak, aby bylo dodrženo zmíněných 15% příjmu. Dále je možnost, dle zákona o rodině, požádat o spoluúčast při financování služby přímé rodinné příslušníky.

1.4.2 Služby poskytované v Domově pro seniory Lukov

Domov pro seniory, dle § 49, zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, poskytuje:

- ubytování
- celodenní stravu
- pomoc při osobní hygieně
- pomoc při zvládnutí úkonů péče o vlastní osobu
- pomoc při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím
- sociálně terapeutické činnosti
- aktivizační činnosti
- pomoc při uplatňování práv seniora a při obstarávání osobních záležitostí

1.4.3 Osoby, které mohou požádat o ubytování v Domově pro seniory Lukov

O ubytování v domově pro seniory může žádat každý občan, který dosáhl důchodového věku a potřebuje pravidelnou péči druhé osoby. Zařízení má právo odmítnout s osobou uzavřít smlouvu, ale to pouze v případech, kdy osoba nedosáhla věku rozhodného pro přijetí, zařízení nemá dostatečnou kapacitu, neposkytuje požadovanou službu anebo zdravotní stav žadatele vylučuje poskytnutí takové služby.

1.4.4 Inspekce poskytování sociální služby

Inspekce kvality poskytovaných sociálních služeb se provádí u domovů, kterým bylo vydáno rozhodnutí o registraci.

Předmětem inspekce dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, je:

- prověřit, zda jsou dodržovány všechny podmínky, které byly stanoveny pro registraci poskytovatele sociálních služeb
- ověřit, zda poskytovatel plní všechny povinnosti a kritéria, která mu zákon o sociálních službách stanoví
- zjistit, jaká je kvalita poskytovaných služeb

Inspekční tým musí tvořit nejméně tři členové. Členové inspekčního týmu nesmějí být v žádném pracovněprávním ani v obdobném vztahu k některému ze zařízení v kraji, v němž vykonávají inspekci. Nejméně jeden člen týmu musí být pracovníkem krajského úřadu. Pokud je nutné odborné posouzení, mohou být k inspekci přizváni rovněž specializovaní odborníci.

Pro zjišťování kvality poskytovaných sociálních služeb jsou měřítkem Standardy kvality sociálních služeb a jejich naplňování.

Samotný proces inspekce probíhá tím způsobem, že si členové týmu vyžádají na příslušném poskytovateli sociálních služeb veškerý dostupný materiál týkající se zařízení. Materiál si předem prostudují, připraví si k němu svůj komentář a následně se dostaví do

zařízení, kde je sociální služba poskytována. Po jeho celkové prohlídce, v našem případě po prohlídce domova pro seniory, si náhodně vyberou ze seznamu uživatel jména osob, se kterými povedou rozhovor o poskytované službě. Pracovníci zařízení, kteří jsou inspekčnímu týmu nápomocni, osloví náhodně vybrané uživatele a požádají o souhlas, zda s nimi člen inspekčního týmu může hovořit a zda může nahlédnout do jejich osobní dokumentace. Pokud uživatel písemně souhlasí, je předložena jeho osobní dokumentace inspektorům, které zajímá zejména smlouva o poskytovaných službách, zda je správně stanovena výše úhrady a dále individuální plánování služby společně s uživatelem. Zkušený inspektor by měl umět z předloženého materiálu odhadnout, do jaké míry je uživatel schopen odpovědně a pravdivě odpovídat na jeho otázky. Potom následuje rozhovor s uživatelem služby, ze kterého by mělo být patrné, zda si je uživatel vědom toho, že je spoluúčastníkem plánování své služby, zda si je vědom svých práv a jestli jsou z jeho pohledu dostatečně dodržována. Inspektor se uživatele ptá na to, jestli zná jak a kde je možno vznést stížnost nebo připomínku na kvalitu služeb a jestli je o všech záležitostech, které se jeho osoby přímo týkají, dostatečně informován.

Po ukončení rozhovorů se všemi vybranými uživateli následuje schůzka se širším vedením zařízení. Je možno se vyjádřit a doplnit nejasné a nepřesně získané informace inspekčního týmu ke všem skutečnostem. Závěrem inspekce je vypracování inspekční zprávy.

Jedním z předmětů inspekčního šetření je také to, zda mají všichni zaměstnanci zařízení, kteří poskytují přímou obslužnou péči, odpovídající kvalifikaci.

V DS Lukov proběhly do dnešního dne dvě inspekce kvality sociální péče. Obě inspekce byly dobrovolné, zařízení si o ně požádalo. Účelem bylo zjistit, do jaké míry odpovídá zpracovaná metodika požadavkům inspekce kvality sociální péče, kde jsou mezery a nedostatky ve zpracování, jakým směrem pokračovat a na který standard se více zaměřit. První inspekce poukázala na nedostatky ve standardu plánování a průběhu služby, ostatní zpracování standardů hodnotila kladně.

Po dvou letech, kdy byly odstraněny nedostatky vyplývající ze závěrů první kontroly, bylo požádáno o provedení druhé inspekce. Zde měli inspektoři úplně odlišný názor na zpracované standardy a při porovnání hodnocení jednotlivých kritérií se závěry obou komisí hodně rozcházely. To, co inspektoři z první kontroly ohodnotili jako dostatečně zpracované, bez připomínek, bylo pro druhou inspekci absolutně nedostačující a naopak. Pracovníci zařízení se shodli na tom, že zřejmě obě inspekce nebyly objektivní, proto nezaplnily očekávání v nasměrování postupu pro naplňování standardů kvality péče.

1.4.5 Předpoklad pro výkon povolání pracovníků v sociálních službách

V DS Lukov o seniory pečují:

- zdravotní a rehabilitační sestry
- pracovníci v sociálních službách v přímé obslužné péči
- pracovníci v sociálních službách ve výchovné péči
- sociální pracovníci

V domovech působí rovněž dobrovolníci. Podmínky jejich působení jsou ustanoveny zvláštním právním předpisem. Domov pro seniory Lukov využívá služeb dobrovolnické organizace SAMARI o.p.s. se sídlem ve Zlíně.

a) Zdravotní sestra

Zdravotní sestra vykonává v Domově pro seniory Lukov přímou a zároveň odbornou zdravotně ošetrovatelskou práci dle pokynů lékaře. Musí být, dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, odborně způsobilá s doloženým maturitním vysvědčením o absolvování vzdělání na střední zdravotní škole. Zdravotní způsobilost k výkonu povolání zdravotní sestry posuzuje lékař při nástupu do zaměstnání a při pravidelných preventivních prohlídkách. Bezúhonnost /povinná pro všechny pracovníky přímé obslužné péče/ prokáže výpisem z rejstříku trestů. V Domově pro seniory Lukov pracuje, dle rozborů činnosti zařízení (2008), 15 zdravotních sester, které mají i povinnou registraci.

b) Pracovníci v sociálních službách v přímé obslužné péči

Pracovníci v sociálních službách v přímé obslužné péči pomáhají uživatelům dodržovat osobní hygienu, snaží se co nejdéle uchovat jejich soběstačnost, pomáhají při oblékání, stravování a dalších činnostech péče.

Pro výkon tohoto povolání je nutné mít, dle zákona 108/2006Sb., o sociálních službách, ukončené základní, nebo středoškolské vzdělání a absolvovat příslušný akreditovaný kvalifikační kurz. V domově pro seniory pečuje, dle rozborů činnosti zařízení (2008), 38 pracovníků sociální péče.

c) Pracovníci sociálních služeb ve výchovné péči

Vykonávají základní nepedagogickou výchovnou činnost. Pomáhají uživatelům udržovat a rozšiřovat jejich pracovní návyky a schopnosti. Zájmovými aktivitami posilují a udržují manuální zručnost, vztah k hudbě, pomáhají rozvíjet a prohlubovat znalosti, ale i udržet kontakt s okolím.

Podmínkou pro výkon povolání, která je dána zákonem 108/2006Sb., o sociálních službách, je střední odborné vzdělání zakončené maturitní zkouškou a akreditovaný vzdělávací kurz. Pracovník musí být zdravotně způsobilý, bezúhonný. Rozbory činnosti zařízení (2008) udávají, že v DS Lukov pracují 2 pracovníce ve výchovné péči.

d) Sociální pracovníci

Sociální pracovník v zařízení, dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, zabezpečuje sociální agendu, vykonává sociální šetření, zprostředkovává uživateli kontakt s okolím a poskytuje sociálně právní poradenství.

Předpokladem k tomu, aby mohla osoba vykonávat funkci sociálního pracovníka je, dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, bezúhonnost, zdravotní a odborná způsobilost. Sociální pracovník musí mít minimálně vyšší odborné vzdělání v oborech, které uvádí zákon a jsou zaměřeny na sociální práci a pedagogiku, nebo vysokoškolské vzdělání ve výše uvedených oborech.

Pokud má ukončeno vysokoškolské studium v oboru, který není uveden v zákoně a vykonává práci sociálního pracovníka minimálně 5 let, je nutno rovněž absolvovat akreditovaný vzdělávací kurz v minimálním rozsahu 200 hodin. Zákon umožňuje vykonávat práci sociálního pracovníka rovněž osobě, která složila maturitu v oboru sociálně právním, který byl ukončen nejpozději do 31. prosince 1996, vykonává praxi sociálního pracovníka minimálně 10 let a absolvovala akreditovaný vzdělávací kurz v rozsahu 200 hodin. Sociální pracovník je povinen se dále vzdělávat a doplňovat si svou kvalifikaci v odborných akreditovaných kurzech, na stážích a na školení. V Domově pro seniory Lukov, dle rozborů činnosti zařízení (2008), pracují 4 sociální pracovnice.

1.5 Aplikace Standardů kvality sociální péče

Standardů kvality sociálních služeb je celkem patnáct. Jedná se o soubor standardů, které jsou složeny z měřitelných kritérií. Zabývají se kvalitou poskytovaných služeb, dále tím, jak jsou zabezpečeny podmínky ve službě, jaký je vztah mezi uživateli služby a pracovníky služby. Zajišťují uživatelům jejich práva a důstojnost. Cílem je naplnit princip individuálního poskytování služby, která by měla směřovat k sociálnímu začleňování osob.

Každé zařízení si metodiku jednotlivých standardů zpracovává individuálně dle vlastních potřeb. Metodika je specifická pro každé zařízení. Na zpracování se podílí téměř všichni zaměstnanci. Každý musí znát problematiku svého úseku, dobře se v ní orientovat. Samostatně pak vypracovává metodiku své práce, s kterou seznámí ostatní zaměstnance a dá prostor k případnému doplnění. Každý metodický postup má být zpracován tak, aby začínající pracovník se podle ní dokázal dobře orientovat a plnit úkoly s nejmenšími pochybnostmi.

Metodika Standardů kvality sociální péče, v zařízení nazvaná Kniha metodických postupů pro zaměstnance a uživatele DS Lukov, p.o., je návodem pro pracovníka, jak nejlépe pracovat a jak se v určitých situacích zachovat. Pro uživatele a jeho rodinné příslušníky je to soubor informací o postupech a vnitřních předpisech v zařízení. Metodika se může měnit a doplňovat podle potřeby a nových poznatků.

Pro uživatele standardy znamenají větší volnost. Senior si může sám určit, co od zařízení očekává. Stává se pro personál rovnocenným partnerem, který v první řadě nese odpovědnost za svůj život. Je jen na jeho rozhodnutí, jaký typ poskytované péče potřebuje. Standardy umožnily seniorům orientovat se v tom, jak prosadit svá práva, ke kterým dokumentům mají právo mít přístup, jak postupovat v případě, že není se službou spokojen. Dodávají starým lidem sebedůvěru, umožňují jim důstojný život, zajišťují slušné chování ze strany personálu.

Senior začíná mít větší sebevědomí při jednání se zaměstnanci. Uvědomuje si, že existuje možnost sjednat nápravu v případě, kdy budou jeho práva porušována. Je si vědom faktu, že přestává být závislý na rozhodnutí personálu, že je to právě on, kdo určí co je pro něj dobré a co ne.

Standardy kvality sociální péče výrazně přispívají ke zkvalitnění života v domově pro seniory a to zejména v individuálním přístupu ke klientům a v kladení důrazu na dodržování lidských práv a svobod.

1.5.1 Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb

Poskytovatel sociální služby musí mít jasně definováno své poslání, cíle a způsoby jejich poskytování.

Jedním z hlavních posláních domovů pro seniory je pomoc seniorům v nepříznivé životní situaci, pomoc v době, kdy jim jejich fyzický stav již nedovoluje, aby se postarali sami o sebe, mají sníženou soběstačnost.

Zařízení musí mít jasně určen okruh osob, tedy cílovou skupinu, pro kterou je služba určena. Je rovněž vymezeno, pro koho služba určena není. Kontraindikací pro přijetí do domova pro seniory jsou osoby narušující kolektivní soužití. Jedná se především o alkoholiky a osoby s těžkou stařeckou demencí typu Alzheimerovy choroby. Pro ty jsou ur-

čena jiná zařízení jako například domovy se zvláštním režimem, zařízení pro alkoholiky a psychotiky.

V Domově pro seniory Lukov je, dle rozhodnutí o registraci, hlavní cílovou skupinou senior, který dosáhl věku rozhodného pro přiznání starobního důchodu, splňuje věkovou kategorii pro přijetí do zařízení a v důsledku zhoršeného zdravotního stavu se není schopen doma sám o sebe postarat. Způsob poskytování sociálních služeb je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob.

Poskytovatel musí rovněž vytvořit takové podmínky, aby uživatel služby mohl při řešení své životní situace uplatnit vlastní vůli.

1.5.2 Ochrana práv osob

Standard garantuje dodržování základních lidských práv. Zařízení má zpracovaná vnitřní pravidla pro situace, kde by mohlo dojít k porušení lidských práv a svobod. Standard ochrana práv osob, podle vnitřních směrnic DS Lukov, klade v první řadě důraz na to, že uživatel služby má neomezenou možnost pohybu, může kdykoliv odejít mimo zařízení, může odjet na delší dobu například k rodině. V zařízení existuje srozumitelný předpis, jakým způsobem a koho a kdy bude senior o svém odchodu informovat. S tímto předpisem jsou uživatelé seznámeni již při svém nástupu do zařízení, je rovněž součástí domácího řádu, který je volně k dispozici na všech odděleních. Uživatel, pokud možno v určitém časovém předstihu, informuje o svém odchodu staniční sestru, nebo službu konající sestru, se kterou si zároveň domluví možnosti odepsání ze stravy, případně uschování stravy na dobu příchodu. Vše se zaznamená do předem připraveného tiskopisu, který uživatel i sestra podepíše.

V každém zařízení by mělo být pro personál zcela automatické před vstupem do pokoje uživatele zaklepat, a je-li to možné, počkat na vyzvání k vstupu do místnosti. Vždyť vstupujeme do jeho bytu, do jeho soukromí!

Dříve bylo poměrně běžné při návštěvě „domova důchodců“ projít chodbou, kde byly otevřeny dveře na pokoj imobilních klientů, které personál právě převlékal, nebo kteří seděli přímo naproti otevřeným dveřím na kálecím křesle. Jednalo se zejména o uživatele, kteří již nebyli sami schopni sdělit personálu svůj nesouhlas s takovým zacházením. Personál si nepřipouštěl možnost, že lidé, kteří jsou imobilní a méně komunikativní mohou také mít nepříjemné pocity a vnímat ponížení. I takové situace jsou vypracováním standardů ošetřeny. Zaměstnanci musí respektovat soukromí a důstojnost uživatele služby. Pro zajištění soukromí na vícelůžkových pokojích jsou mezi postelemi instalovány mobilní zástěny.

Uživatel služby, ať méně či více orientovaný, má právo na důstojné oslovení - pane - paní. Pravidla jasně stanovují, jak seniora oslovovat, aby nebyl zbaven své důstojnosti například tím, že ho budeme oslovovat křestním jménem nebo „babičko“, „dědoušku“.

V zařízení se nepoužívají žádná restriktivní opatření. Rovněž zamykání seniorů na pokojích, nebo odděleních, ať již z jakéhokoliv důvodu, je nepřípustné. Právo uživatele mít klíč od svého pokoje a uzamykatelné skříňky, kde si ukládá své osobní věci, je součástí jednání a podpisu smlouvy o poskytování služeb.

1.5.3 Jednání se zájemcem o sociální službu

Každá organizace, která poskytuje sociální službu, musí mít jasně stanovena pravidla jednání s osobou, která projevila o službu zájem. Tato pravidla informují zájemce o službu o možnostech a podmínkách poskytovaných služeb. Musí rovněž zahrnovat způsob, jak a kdy je možno zájemce odmítnout. Způsoby a důvody odmítnutí jsou dány zákonem 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Pravidla musí být psána srozumitelně, tedy tak, aby je pochopili hlavně ti, kterým je sociální služba určena. Pro seniory je lépe, pokud jsou napsána větším písmem, je vhodné nepoužívat zbytečně dlouhá souvětí a mnoho cizích slov.

U každého zájemce o službu je potřeba předem zjistit, co od služby očekává, jaké jsou jeho cíle a jak si představuje naplnění služby. Pokud zařízení zjistí, že není schopno tato očekávání nebo cíle naplnit, doporučí zájemci jiná zařízení či poskytovatele, který podobné služby nabízí. V zařízení je osoba pověřená jednáním se zájemcem o službu, v případě její nepřítomnosti ji zastoupí sociální pracovníce nebo službu konající sestra.

1.5.4 Smlouva o poskytování sociální služby

Domov pro seniory má zpracována pravidla pro uzavírání smlouvy a podle těchto pravidel je povinen postupovat.

Smlouva o poskytování sociální služby musí být sepsána ještě před začátkem poskytování služby, musí zde být jasně vymezeno, o jaký typ služby se jedná, na čem se poskytovatel se zájemcem domluví a za jakou finanční částku. Při uzavírání smlouvy musí osoba pověřená poskytovatelem, tedy sociální pracovníce, postupovat individuálně tak, aby zájemce o službu rozuměl obsahu smlouvy. Ve smlouvě se vymezuje způsob, jakým bude služba hrazena. Dále je zde uvedena výpovědní lhůta a důvody pro výpověď ze strany poskytovatele služby. Jakákoliv změna v poskytování služby musí být ošetřena dodatkem ke smlouvě, který jasně prokazuje, že na změnách se dohodly obě strany. Smlouva i dodatky jsou vždy sepsány ve dvou originálech, kdy jeden si ponechává poskytovatel a druhý uživatel služby.

1.5.5 Individuální plánování průběhu sociální služby

Poskytovatel je povinen plánovat společně s uživatelem způsob a průběh naplnění služby. Při plánování je důležité brát zřetel na schopnosti a zdravotní stav jednotlivce a z toho vyplývající možnosti stanovení cílů.

Každému novému uživateli služby je buď přidělen tzv. klíčový pracovník, nebo si uživatel svého klíčového pracovníka zvolí sám. Jedná se o pracovníka, který je s uživatelem více v kontaktu a řídí se metodikou klíčového pracovníka, která je součástí vnitřních pravidel.

První počáteční kroky při plánování průběhu služby jsou velmi obtížné, ale zároveň velmi důležité. Obtížné z toho důvodu, že jak uživatel, tak klíčový pracovník se zpravidla ještě příliš neznají a hledají k sobě cestu. První plány a cíle by měly vycházet ze zjištění, co uživatel doma dělal, čím se bavil, tedy jaké byly jeho zájmy a koníčky. Klíčový pracovník by se měl v první fázi snažit co nejvíce navázat na tyto informace.

Pokud je uživatel služby psychicky a mentálně v pořádku, domluví se s klíčovým pracovníkem na postupu, který společně dodržují, doplňují a přehodnocují. Jejich spolupráce je výrazně jednodušší, než spolupráce klíčového pracovníka s člověkem, který z jakéhokoliv důvodu nekomunikuje, nevnímá nebo je dementní. Tady potom musí službu naplánovat klíčový pracovník ve spolupráci s rodinnými příslušníky. Pokud takový postup není možný, musí klíčový pracovník postupně zjistit potřeby uživatele ve spolupráci s ostatním personálem.

Klíčový pracovník co nejdříve předává informace dalším osobám, které se na plánování a průběhu služby podílí. V metodice je vypracován způsob, jak se informace předávají.

V Lukově se používá tabulka, která je založena do osobních složek uživatele. Do tabulky se značí všechny cíle, plány, postupy, jak cíle dosáhnout, kdo bude na službě zainteresován, předpoklad splnění cíle a jak byl uživatel v průběhu spokojen. Záznamy by měly obsahovat jednotlivé posuny, změny atd. a klíčový pracovník maximálně jednou za tři měsíce provede s uživatelem služby hodnocení, zjistí jeho postoj ke službě, a zda je s jejím plněním spokojen. Do záznamů zapisuje kterýkoliv pracovník. Uživatel může klíčového pracovníka na vlastní žádost kdykoliv změnit.

Příkladem běžného cíle, který si senioři v zařízení často stanovují, může být zlepšení fyzického i psychického stavu, například po slabé mozkové příhodě. V takovém případě se cíl pokouší realizovat tým zaměstnanců od rehabilitačního pracovníka, sestry až po sociálního pracovníka.

Standard č. 5 považuje autorka této práce za jeden z nejvýznamnějších standardů a to z toho důvodu, že zaručuje všem uživatelům individuální přístup.

1.5.6 Dokumentace o poskytování sociální služby

V zařízení je vedena dokumentace a eviduje se seznam osob, kterým je sociální služba poskytována. Způsob evidence, vedení dokumentace a její archivace, upravují vnitřní pravidla organizace.

Pokud je charakter služby takový, že vyžaduje vést anonymní evidenci, případně pokud o to osoba požádá, vede poskytovatel evidenci anonymní.

Každý uživatel služby by měl být seznámen s tím, že je vedena jeho osobní dokumentace, měl by být seznámen s možností kdykoliv do své složky nahlédnout. Poskytovatel služby má vypracované směrnice, kdo ještě a za jakých okolností může do dokumentace nahlížet a co má úplný spis obsahovat. Mohou v něm být shromážděny pouze údaje nezbytně nutné k výkonu služby. Osobní údaje, které nejsou k výkonu služby používány, nemají být v dokumentaci uváděny vůbec. Všichni pracovníci zařízení, kteří mají k těmto osobním údajům uživatele přístup, jsou vázáni mlčenlivostí. Dokumentace musí být uložena tak, aby k nim měly přístup jen povolané osoby. Dále musí být bezpečně zajištěna před možným zneužitím.

1.5.7 Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby

Poskytovatel je povinen informovat uživatele služby o možnosti podat stížnost na kvalitu poskytované služby, na způsob jejího poskytování. K tomuto účelu má opět zpracována vnitřní pravidla, kde je stanoven postup, jak a kde lze stížnost podávat, jakým způsobem se bude vyřizovat. Uživatel musí být rovněž poučen o možnosti odvolání v případě, že nebude s vyřízením stížnosti spokojen. Musí mít informace o tom, kde se může odvolat. Většinou se jedná o nadřízený orgán, tedy zřizovatele sociální služby, nebo o veřejného ochránce práv. Veškeré stížnosti musí evidovat pověřený pracovník.

Stížnosti jsou podávány formou ústní nebo písemnou. Musí být jasně stanovena pravidla, do jaké doby a jakou formou bude stěžovatel informován o způsobu řešení jeho stížnosti. Maximální délka pro vyřízení, dle Standardů kvality sociální péče, je 28 dní. Na písemnou stížnost se odpovídá písemně, na ústní stížnost, pokud je to ve vnitřních směrnících domova, lze odpovědět i ústně. Avšak i stížnosti ústní je nutno evidovat.

Pro případ, kdy se senior obává přednést svou stížnost pod svým jménem, jsou na zařízení zřízeny anonymní schránky. V Lukově je anonymních schránek celkem osm. Schránka je umístěna na dostupném místě, které však zajišťuje dostatečnou anonymitu. Schránka neplní svůj účel, pokud je nainstalována např. před pracovním sester, kde je neustálý provoz. Schránky jsou pravidelně, dle směrnic vybírány, stížnosti evidovány a řešeny.

K řešení každé stížnosti si může stěžovatel přizvat svého zástupce, který za něj stížnost bude vyřizovat. Směrnice stanovují komisi pro vyřizování stížností, která přizve stěžovatele, případně jeho zástupce a osobu, na kterou byla stížnost podána, nebo která za daný úsek odpovídá. Po vyřešení stížnosti se řešení eviduje a zároveň se sleduje skutečnost, jestli je nebo není stěžovatel s řešením spokojen. Každá stížnost může být námětem nebo inspirací pro zkvalitnění služby a tím i zkvalitnění života v zařízení.

1.5.8 Návaznost poskytované sociální služby na další dostupné zdroje

Poskytovatel si musí být vědom toho, že služby, které poskytuje, nejsou stoprocentní náhradou za služby veřejně dostupné. Je povinen podporovat aktivní zapojení uživatelů do vztahů s přirozeným prostředím. Pokud chceme standard aplikovat na Domov pro seniory Lukov, tak můžeme uvést příklad působení kadeřnice nebo pedikérky. Tyto osoby nemusí vyhovovat požadavkům všech seniorů, a proto je vhodné jim doporučit a umožnit návštěvu kadeřnice a pedikérky v okolí. Tuto aktivitu podpoříme tím, že vyvěsíme na nástěnky dostatečně velkým písmem napsané telefonické kontakty nebo přímo pracovní dobu, kdy je možno těchto služeb využít.

Pro seniora je důležitý pocit volnosti, možnosti výběru a vědomí, že je stále součástí okolního světa, že může získávat nové informace, kontakty s jinými lidmi a konfrontovat své názory s ostatními.

1.5.9 Personální a organizační zajištění sociální služby

Každý poskytovatel sociální služby musí mít, dle standardů kvality, stanovenou strukturu pracovníků a počet pracovních míst. Struktura pracovníků odpovídá typu sociální služby a počet pracovníků je takový, aby poskytovatel byl schopen pokrýt a zajistit průběh služby.

Poskytovatel má písemně stanoveny povinnosti a oprávnění jednotlivých pracovníků, kteří jsou s nimi seznámeni. Každé pracovní místo vyžaduje určitou kvalifikaci, která je dána §115 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách. Kvalifikace musí odpovídat potřebám uživatelů.

To v praxi znamená, že pokud poskytovatel uzavře smlouvu o poskytování sociální služby s člověkem, který je např. hluchoněmý, musí mít mezi svými pracovníky osobu, která ovládá znakovou řeč. V Domově pro seniory Lukov je pracovníce s příslušnými znalostmi, proto je možné poskytovat službu i uživateli s tímto postižením.

1.5.10 Profesionální rozvoj zaměstnanců

Zaměstnanci si vypracovávají každý svůj individuální plán vzdělávání. Ten vychází z potřeb zaměstnance zdokonalit se v určité činnosti, obsahuje prevenci zaměstnance proti syndromu vyhoření, pomáhá překonat některé problémové úkony a vyrovnat se s nimi.

Každý zaměstnanec spatřuje nedostatky své práce v něčem jiném. Někdo v komunikaci s uživateli, někdo má problém vyrovnat se např. s úmrtím, či postižením uživatele, jiný zaměstnanec by se chtěl více zdokonalit v péči o seniory, nebo rehabilitaci či pracovní terapii. Proto si stanoví individuální plán tak, aby naplnil jeho potřeby. S plány zaměstnanců dále pracuje poskytovatel a podle možností sjednává školení na téma, o které je největší zájem.

Zaměstnancům se doporučuje, aby si vyhledávali příslušná školení a sebevzdělávali se.

Protože je velká pravděpodobnost, že dané téma bude zajímat více zaměstnanců a na seminář je možné vyslat jen určitý počet, účastníci pak informují ostatní o nových poznatcích např. formou následné přednášky na zařízení. Způsob předávání informací je opět součástí vnitřních pravidel organizace.

Práce v sociálních službách je velmi náročná po stránce psychické i fyzické. Poskytovatel má pro potřeby svých zaměstnanců sepsanu smlouvu s nezávislým odborníkem, tzv. supervizorem, který je pracovníkům k dispozici, pokud potřebují pomoc a psychickou podporu. Každý ze zaměstnanců v přímé obslužné péči by měl mít možnost vyžádat si schůzku se supervizorem. A to buď individuální, nebo skupinovou, kde má možnost vyslovit svůj problém, pohovořit si o něm. Supervizor je vázán mlčenlivostí, jeho úkolem je pomoci pracovníkovi získat jiný náhled na svou problematiku, přivést pracovníka na způsob řešení nebo vyrovnání se s danou situací.

1.5.11 Místní a časová dostupnost poskytované sociální služby

Jedná se o standard, který nemá v celkovém objemu standardů zásadní váhu. Záleží na druhu poskytované sociální služby, na typu osob, kterým je služba poskytována, na jejich potřebách. Po zvážení všech těchto faktorů poskytovatel určí místo a dobu poskytované služby.

1.5.12 Informovanost o poskytované sociální službě

Každý poskytovatel má písemně zpracovány informace o službě, kterou poskytuje. Zpracování musí být přizpůsobeno hlavně cílové skupině osob, na kterou je zaměřena. Pokud je služba určena pro osoby s mentálním postižením, musí být písemná podoba informací velmi jednoduše formulována, pokud je určena seniorům, informace budou psány velkým písmem a rovněž přizpůsobeny jejich mentalitě. Některá zařízení mají dvojí zpracování. Jedno pro osoby, kterým je služba určena, druhé pro jejich příbuzné.

Zájmem každého poskytovatele sociální služby by mělo být, aby se dostal do povědomí co nejširší skupiny lidí. Právě z tohoto důvodu má zařízení své webové stránky, kde jsou rovněž zveřejněny informace o službě. Dále má zpracovány informační letáky se základními údaji. O službě se lze také dozvědět na stránkách příslušného zřizovatele nebo obce, kde se zařízení nachází.

1.5.13 Prostředí a podmínky

Všechny sociální služby pobytové nebo ambulantní musí být poskytovány v prostředí, které je pro poskytovanou službu a cílovou skupinu vhodné. Poskytovatel musí mít zajištěny všechny hygienické, materiální a technické podmínky pro poskytovanou službu. Například pokud budou službu využívat imobilní uživatelé, musí být zajištěn bezbariérový přístup.

1.5.14 Nouzové a havarijní situace

V souvislosti s poskytováním sociální služby může dojít k různým havarijním situacím. Poskytovatel je povinen dodržovat veškerá bezpečnostní opatření a minimalizovat možnosti jejich vzniku. Zodpovídá za řádné proškolení svých zaměstnanců a musí mít písemně vypracovaný postup pro řešení mimořádných událostí. Všichni zaměstnanci jsou

s jednotlivými postupy prokazatelným způsobem seznámeni. Také o průběhu havarijní situace musí být vedena dokumentace.

Mezi nejčastější případy havarijní situace v Lukově patří výpadek elektrické energie, kdy poskytovatel musí mít nejdůležitější elektrická zařízení, jako jsou třeba evakuační výtahy, napojeny na náhradní zdroj. Personál zná jméno pověřené osoby, kterou má v případě výpadku o vzniklé situaci informovat a ta urychleně náhradní zdroje uvede do provozu.

Dalším klasickým případem je uvíznutí ve výtahu z důvodu poruchy. Tady musí být nejen personál, ale i uživatel schopen se zorientovat podle jednoduchého plánu, který je ve výtahu vyvěšen a přivolat si pomoc.

Poskytovatel musí mít zpracovány řešení i takových situací, jako je například požár v budově. Dále je nutné mít jasně stanoveno místo, kde by se evakuované osoby shromáždily a mít předem domluven a smlouvou ošetřen vhodný prostor, kam by byly bezprostředně převedeny. Domov pro seniory Lukov má pro takové případy uzavřenu smlouvu s místním družstvem Podhoran Lukov, který vlastní, bezprostředně vedle areálu domova pro seniory, velký sál.

1.5.15 Zvyšování kvality sociální služby

Poskytovatel neustále zpětně a průběžně vyhodnocuje, zda způsob poskytovaných služeb je v souladu s posláním, které si definoval, zda jsou poskytovány v souladu s cíli, které si stanovil společně s každým uživatelem. Musí mít zpracována pravidla, jakými se mu dostává zpětné vazby od osob, kterým službu poskytuje. Prostřednictvím této zpětné vazby zjišťuje spokojenost uživatelů. Jedním z ukazatelů míry spokojenosti jsou i stížnosti na kvalitu poskytované služby.

V Lukově je ověřována spokojenost uživatelů nejčastěji prostřednictvím anonymních anket. Zde se pracovníci dotazují na to, jak jsou uživatelé s kterou službou spokojeni, co by změnili, co jim vyhovuje. Ankety jsou potom vyhodnoceny a výsledky zveřej-

něny. Vedení domova reaguje na výsledky tím, že učiní patřičná opatření pro jejich zlepšení nebo nápravu. Anketa musí být rovněž zpracována tak, aby odpovídala mentalitě cílové skupiny. V takových zařízeních, kde nejsou schopni anketu vyplnit všichni uživatelé, kteří by se chtěli vyjádřit, je jim nabídnuta pomoc ze strany personálu nebo pomoc rodiny.

1.6 Období adaptace

Obdobím adaptace se nazývá doba bezprostředně po nástupu do domova pro seniory. Je to období, kdy senior přechází ze svého domova, kde strávil spoustu let většinou po boku svého partnera, z domova, který si sám vybudoval ke svému obrazu, kde vychoval své děti a hlídal vnuky, kde působil v roli zpočátku manžela, manželky, později otce nebo matky, babičky či dědečka. Stárí již samo o sobě představuje náročnou hranici, kdy dochází ke změnám ve fyzických i psychických možnostech člověka. Jedná se o životní přelom.

Do této doby si byl senior schopen vše obstarat, byl užitečný svému okolí a na jednu je sám odkázán na pomoc druhých. Se stárím přichází i ztráta životní jistoty, naplnění života. Ztráta zaměstnání, odchod do důchodu, ztráta sociálních styků se spolupracovníky. Člověk se stává čím dál tím víc odkázán na pomoc druhých a přibývá oblastí, na které mu již nestačí síly.

Pokud ještě senior bydlí doma, nebo u svých dětí, je odkázán na jejich pomoc nebo na pomoc sousedů. Tady však často dochází k tomu, že rodina, většinou žijící již svůj vlastní život, zajistí pro svého příbuzného materiální pomoc, péči o fyzickou stránku, ale už nezbývá čas na duševní potřeby seniora, jako například popovídat si, vzít jej na procházku, vyslechnout ho.

Je to jeden z možných důvodů, proč starší lidé hledají útočiště v domovech pro seniory. Doma je sice o ně postaráno, rodina přinese nákup, je zajištěna pečovatelská služ-

ba, ale senior se cítí sám. Nic mu nechybí, jen je osamělý a vyhledává společnost, možnost komunikace a porozumění.

Nyní opouští svůj domov v teritoriálním slova smyslu a částečně opouští i své životní role. Velmi často přichází do nové instituce s pocitem, že zklamal právě ve svých rolích, s pocitem zbytečnosti a odsunutí ze strany rodiny. V domově přijímá nové postavení, na které nebyl zvyklý. V první řadě je to uživatel služeb, který komunikuje s personálem. Zaměstnanci často pro seniora znamenají náhradu jeho rodiny, často očekává, že vztahy s personálem budou téměř rodinné. Domnívá se, že pracovníci, kteří pro něj často znamenají jediný kontakt s okolním světem, mu budou k dispozici i mimo svou pracovní dobu, třeba i ve svátky. Personál se stává důvěrníkem seniora. Těžce se smiřuje s tím, že vztah ze strany personálu není tak osobní, jako to bylo doma. Jedná se o vztah ryze profesionální.

Další role, na kterou si nový uživatel těžce zvyká, je úloha spolubydlícího, pokud není ubytován na jednolůžkovém pokoji. Senior přichází ze svého domova, kde žil s rodinou nebo sám, do cizího neznámého prostředí. Vstupuje do prostoru pokoje, kde žije cizí člověk již více seznámený s tímto prostředím, se svými zvyky a návyky, se svou povahou a svým chováním. Cizí člověk, před kterým si uloží své oblečení, před kterým se převléká a ukládá své cennosti, se kterým má v noci bezpečně spát a být vydán na milost a nemilost jeho povaze. V celém zařízení není nikdo blízký, koho by znal, není zde jediné známé místo, kam by se zpočátku, než si zvykne, uchýlil. Právě takový člověk, který je čerstvě „vytržen“ ze svého prostředí, je v nebezpečí sociální izolace. Pokud zařízení nebude věnovat dostatečnou pozornost tomuto faktu, může dojít až k úplné izolaci a rezignaci uživatele.

Právě z výše uvedených důvodů se personál snaží novému uživateli takový přechod co nejvíce ulehčit. V první řadě se o něj zajímá sociální pracovnice, která seniora přijímá do domova. Pokouší se navázat s ním přátelský kontakt, musí se seznámit s jeho sociální a rodinnou anamnézou, čím se doma rád zabýval, jaký byl jeho denní program a po-

dobně. Informace nejlépe získá ze sociálního šetření ještě před nástupem, z rozhovorů s uživatelem a s jeho rodinou.

Získané poznatky předává klíčovému pracovníkovi. Tady právě začíná plánování služby pro konkrétního uživatele, kdy základním cílem pro zahájení pobytu se stává překonání počátečních bariér, naučit nového uživatele orientovat se v novém, pro něj neznámém prostředí, seznámit jej s ostatními seniory, ukázat možnosti, které zařízení nabízí.

Zpočátku je nutné, aby klíčový pracovník ve spolupráci se sociálním pracovníkem provedl nového uživatele zařízením, nabídl možnosti využití volného času, zájmové kroužky a služby a naučil jej orientovat se v novém bydlišti.

Je důležité, aby klíčový pracovník předával informace o novém uživateli i ostatním pracovníkům, aby i oni byli nápomocni v procesu adaptace, třeba jen tím, že naváží se seniorem rozhovor.

Zde je nutné zdůraznit, že záleží na všech zaměstnancích, na jejich přístupu k uživateli, na jejich citlivosti, schopnosti vcítit se do pocitů seniora a tím ovlivnit, zda bude uživatel v zařízení spokojen či nikoliv. Záleží na nich, jestli bude senior své poslední období v životě prožívat plnohodnotně, nebo zda bude pouze dožívat s vědomím vlastní nepotřebnosti.

Pokud je to jen trochu možné, měla by služba v zařízení navazovat co nejtěsněji na denní program seniora, na který byl zvyklý ve svém domácím prostředí. Zde je nutné vyzvednout individualitu každého člověka.

Plánování služby se nesmí ubírat směrem zařazení nového uživatele do jedné z fungujících skupin. Každý člověk je individualitou sám o sobě, má svá specifika, svá přání. Pokud chceme zajistit kvalitní službu a kvalitní život nového uživatele, musíme

akceptovat specifika jeho požadavků a vytvořit pro každého individuální plán, ve kterém budou všechny zvyky, návyky a přání zohledněny.

Plány dalších uživatelů se mohou v některých bodech prolínat, jinde se budou velmi lišit. Nejedná se o to, aby zařízení poskytovalo každému všechny možné výhody a služby. Jde o to, aby zařízení bylo nápomocno a vytvořilo uživateli takové podmínky, ve kterých může sám nebo s pomocí svou náplň života realizovat.

Jako příklad naplnění individuálních požadavků je možno uvést, že v Domově pro seniory Lukov byl z nadbytečné místnosti utvořen malířský ateliér, kde mají dva senioři své pracovní potřeby a kde denně malují. Zařízení jim, na jejich vlastní žádost, pomáhá připravit výstavu obrazů, kde mohou prezentovat své práce.

V období adaptace je rovněž potřeba všimnout si mezilidských vztahů na pokojích, jak se vyvíjí, zda si spolubydlíci rozumí a jsou schopni si mezi sebou vyjasnit pravidla, podle kterých se bude život v jedné místnosti řídit.

Je potřeba, aby pracovníci sledovali, jestli daná pravidla nejsou nápadně vyhovující jen jedné straně, tedy jestli na pokoji nedochází k utlačování jednoho ze spolubydlících. Často dochází k situacím, kdy uživatel, který žije v domově již delší dobu, si nárokuje, aby vše, co se děje na pokoji bylo pouze podle jeho přání. Dochází potom k útlaku nového uživatele, který díky neznalosti poměrů a z obavy „působit ihned po příchodu potíže“, se útlaku podvolí. Někdy naopak přichází nový uživatel zvyklý rozhodovat o všech záležitostech ve svém okolí, může méně průbojného spolubydlícího utlačovat svými požadavky a pod záminkou, že ještě pořádně nezná chod zařízení, si spolubydlícího téměř zotročit.

1.6.1 Sdílení informací

Takové náznaky soužití na pokoji zaznamenávají nejlépe zdravotní sestry, nebo pracovníci v přímé obslužné péči, často také uklízečky na oddělení, kteří jsou neustále s klienty v kontaktu. Zde je nutné apelovat na povinnost sdílení informací v pracovních

týmech, kdy je potřeba, aby každý z personálu věděl, že každé takové sdělení je důležité. V Domově pro seniory Lukov se informace podobného typu zaznamenávají do knihy hlášení na oddělení, kde může zprávu zapsat kdokoliv z personálu, kdo byl konfliktní nebo jinak specifické situaci přítomen.

Z knihy hlášení se důležité informace předávají na pravidelném ranním hlášení, kde jsou přítomny staniční sestry, vrchní sestra, ředitelka domova a sociální pracovnice. Zde se také projedná, jakým způsobem se bude případ dále sledovat, případně jaký bude další postup.

V případě, že se nenajde žádné řešení, je nutné uvažovat o přestěhování jednoho z uživatelů na jiný pokoj. Většina neshod se projeví převážně ihned po nástupu do zařízení, tedy v období adaptace.

1.6.2 Záznam adaptace

O průběhu adaptace, která za normálních okolností trvá v průměru tři měsíce, vedou sociální pracovnice záznam. V záznamech je evidováno, jak uživatel navazuje vztahy s ostatními seniory, jakým způsobem a zda vůbec komunikuje s personálem, zda se účastní aktivit, které jsou mu nabízeny, jak si zvyká na nové prostředí. Adaptační záznamy se ukončují až v době, kdy může sociální pracovník odpovědně říct, že proces adaptace je ukončen.

Stávají se však i takové případy, kdy si uživatel na zařízení nemůže zvyknout. Tady je potom potřeba přehodnotit individuální plány, přehodnotit přístup k uživateli a také se zamyslet nad tím, co jej vedlo k nástupu do zařízení. V některých případech se senior nemůže psychicky vyrovnat s tím, že musel do domova nastoupit, někdy sám přizná, že je v zařízení proti své vůli, nebo jen proto, aby vyhověl rodině a uvolnil prostor pro její potřeby. S takovými uživateli se velmi těžce spolupracuje. Je potřeba s nimi trávit daleko víc času, navázat bližší a důvěrnější kontakt a snažit se o to, aby sami až budou připraveni, mluvili o svých problémech a bolestech.

Změna bydliště, režimu a zvyků je pro člověka v pokročilém věku záležitostí velmi citlivou a náročnou. Každý senior tuto záležitost vnímá jinak.

Změna kvality života přechodem do domova pro seniory může vést k lepšímu, kvalitnějšímu prožití stáří ale i k horšímu, smutnějšímu čekání na konec života. Je na zařízení a hlavně na jeho pracovnících, jaký k tomuto závažnému životnímu mezníku zaujmou postoj a jaký zbytek života svým seniorům připraví.

Spokojenost seniorů v prostředí, které si zvolili pro závěrečnou etapu svého života, je dobrou známkou kvality celého zařízení

2 VÝZKUM KVALITY ŽIVOTA SENIORŮ V DOMOVĚ PRO SENIORY LUKOV

2.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zachytit kvalitu života seniorů, přesněji pocity a očekávání člověka, který se rozhodl z jakýchkoliv důvodů opustit svůj domov. Dalo by se říct, že odchází od všeho, co celý život budoval a zveleboval, co vytvořil podle svých představ a možností. Nyní přechází do domova pro seniory, instituce, která se sice snaží co nejvíce zkvalitnit život seniora, přiblížit se co nejvíce podmínkám jeho života doma, ale i přesto se musí řídit svými pravidly. Úkolem je popsat, jak senior vnímá tyto rozdíly, tedy rozdíly mezi kvalitou obou prostředí a v čem spatřuje největší změnu.

Za hlavní aspekty kvality života seniorů budou pro tento výzkum považovány názory dotazovaných na bydlení, aktivity ve volném čase, vnímání soukromí, pocit jistoty a důstojnosti, sociální vztahy.

Vedení domova pro seniory umožnilo realizovat tento výzkum, provést rozhovory s uživateli služby a předpokládá, že výzkum by mohl být přínosem i pro zařízení samotné.

2.2 Vymezení výzkumného problému

Jak vnímá senior kvalitu života v Domově pro seniory Lukov v porovnání s kvalitou života v domácím prostředí?

Výzkumné otázky:

- a) Jak žil senior doma, jak vnímal kvalitu života doma, čím se zabýval.
- b) Jak žije v domově pro seniory, jak vnímá kvalitu života v domově, čím se zabývá.
- c) Co mu nejvíce chybí, co nejvíce postrádá v Domově pro seniory Lukov.
- d) Klady a zápory obou prostředí.

2.3 Výzkumný vzorek

Pro účely výzkumu bylo osloveno deset seniorů žijících v Domově pro seniory Lukov. Rozhovory byly provedeny s pěti muži a pěti ženami. Toto poměrné zastoupení bylo zvoleno z důvodu určité objektivnosti výzkumu, kdy se dá předpokládat, že muži budou mít jiné požadavky na kvalitu života, než ženy. Dalším kritériem pro výběr byl mentální stav seniorů, kdy bylo potřeba oslovit osoby, které dokáží seriózně a pravdivě odpovědět na všechny otázky, tedy jsou dostatečně orientovaní a v zařízení žijí minimálně jeden rok. Je předpoklad, že po roce pobytu v Domově pro seniory Lukov již získali dostatečný náhled na současnou kvalitu svého života. Do výběru nebyli zahrnuti senioři, kteří žijí v zařízení delší dobu, tedy déle než deset let. Zde je velká pravděpodobnost, že si tyto uživatelé služby svůj pobyt v domácím prostředí mírně idealizují a také již zapomněli některé skutečnosti pro výzkum nezbytné, jako například pocity při přechodu ze svého domova do zařízení. Výzkum potřebuje obsáhnout názory na kvalitu života co nejrozmanitější skupiny seniorů a proto bylo osloveno pět uživatelů žijících na jednolůžkových pokojích a pět uživatelů z dvoulůžkových pokojů. Nebyly oslovováni uživatelé z vícelůžkových pokojů a to z důvodu, že na vícelůžkové pokoje jsou umístěováni lidé, kteří potřebují stálou zdravotní péči a jejich zdravotní a duševní stav nezaručuje získání seriózních názorů potřebných pro tuto práci.

2.4 Volba typu výzkumu

Vzhledem k typu výzkumnému problému byl zvolen kvalitativní výzkum. Kvalitativním výzkumem je možno získat potřebné informace o tom, jaká byla denní náplň života seniora doma, jak se změnil jeho život po příchodu do Domova pro seniory Lukov. Bude snaha vystihnout i pocity člověka spojené s jeho přechodem do jiného prostředí a jeho vnímání změny. Kvalitativním výzkumem se nabízí možnost zjistit, zda je naplněna kvalita života seniora i v novém prostředí podle jeho představ. Dává prostor i podklady k zamyšlení nad problémem a nabízí možnost navrhnout podněty ke zlepšení.

2.5 Metody výzkumu

Polostrukturovaný rozhovor / v délce 20 – 40 minut /

Metoda polostrukturovaného rozhovoru byla použita z toho důvodu, aby bylo možno zaznamenat pocity seniora, jeho vnímání kvality života v domově pro seniory. Údaje takového typu lze získat pouze tak, že dotazovaný má možnost, prostřednictvím rozhovoru nahlas přemýšlet o způsobu svého života doma a v zařízení. Tímto způsobem může vyjádřit daleko hlubší pocity. Polostrukturovaný rozhovor dává rovněž prostor si přímo ujasnit nepřesné údaje, které by mohly být později mylně vyloženy. Respondentům byly pokládány základní otázky, které byly podle potřeby v rozhovoru doplněny dalšími otázkami.

2.6 Základní otázky polostrukturovaného rozhovoru:

- 1) Řekněte prosím, jak jste bydlel před tím, než jste přišel do domova pro seniory.
- 2) Popište, čím jste se celý den zabýval, jak jste se doma cítil.
- 3) Pokuste se říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.
- 4) Pokuste se říct, co vám z bývalého domova nejvíce chybí.
- 5) Pokuste se říct, co byste na životě v domově pro seniory změnil.
- 6) Pokuste se říct, co v domově pro seniory nejvíce oceňujete.

2.7 Průběhy a zpracování rozhovorů

Všechny rozhovory byly vedeny s uživateli Domova pro seniory Lukov. Byly při nich pokládány výše uvedené základní otázky. Termín i místo rozhovorů si respondenti určili sami. Uživatelé bydlící na jednolůžkovém pokoji se rozhodli bez výjimky učinit rozhovor ve svém pokoji. Uživatelé z dvoulůžkových pokojů volili společenskou místnost, lavičku na zahradě, nebo klubovnu. Všechny rozhovory proběhly v příjemné, ničím nerušené, přátelské atmosféře. Byly nahrány na diktafon a doslovně přepsány. U dotazovaných bylo evidentní velké pochopení a snaha odpovědět na všechny otázky co nejvíce zodpovědně. Zde vidí autorka práce velkou výhodu v tom, že zná všechny seniory osobně a zná i jejich prostředí kde bydlí nyní i to, kde bydleli před nástupem do zařízení. Senioři

s rozhovorem souhlasili a svůj souhlas potvrdili i podpisem. Seznam jmen respondentů a jejich podpisy jsou k dispozici u autorky práce. Délka jednoho rozhovoru byla v rozmezí 20 – 40 minut.

Přepisy rozhovorů jsou uvedeny v příloze č. 1.

2.7.1 Příklad přepsaného rozhovoru:

„Popište, čím jste se celý den doma zabývala a jak jste se doma cítila.“

„Jo, to je otázka. Myslíte, jako co jsem dělala od rána do večera?“ „Ano, myslím takové ty běžné věci. Co jste dělala, když jste vstala, jak jste se stravovala, jestli jste měla nějakého koníčka.“ „Aha, tak když jsem vstala, tak jasně hygiena, snídaně. Když žil manžel, tak jsem šla do obchodu a začala vařit, potom prát, uklízet. On byl nemocný a já jsem se mu hodně podřizovala. Když zemřel, začala jsem se odbývat. Chodila jsem na procházky, četla knížky, abych zapoměla. Vařila jsem sama sobě a to je to nejhorší co může být. Navařila jsem toho na dva dny a víc. Pak jsem onemocněla i já, nezvládla jsem si nakoupit, bála jsem se, že mě najdou mrtvou, jak sousedku až po třech dnech. To bylo strašné. To mě dohnalo do domova. Nikdy bych tam jinak nešla. Samota je potvora. Všude jsem viděla svého muže. Když jsem vzala do ruky nějakou věc, vzpomněla jsem si, jak ji měl v ruce on. Chtěla jsem pryč. Stačí to tak?“ „Jistě, děkuji.“ „Nepřeju Vám, abyste to zažila. Umřete první, radím Vám to.“

2.7.2 Zpracování rozhovorů:

Přepisem rozhovorů autorka získala poměrně bohatý textový materiál. Bylo nutno pročíst všechny texty, tj. otázky a odpovědi seniorů, ze kterých byly abstrahovány signifikantní slovní spojení. Všechna spojení se vztahovala k uvedeným výzkumným otázkám. Tím vznikly skupiny podobných signifikantních spojení, kterým byly přiřazeny určité významy. Významy postihovaly obsah spojení.

1. Řekněte prosím, jak jste bydlel před tím, než jste přišel do domova pro seniory? – Výzkumná otázka a)

- V činžáku ve Zlíně. Bylo to na Podhoří, trávila jsem tam s manželem celý život. Když žil manžel, tak jsem šla do obchodu a začala vařit, potom prát, uklízet. Když zemřel, začala jsem se odbývat... Pak jsem onemocněla i já, nezvládla jsem si nakoupit, bála jsem se, že mě najdou mrtvou, jak sousedku až po třech dnech...

- Víte, já jsem původně z Prahy. Na stáří jsme se stěhovali do Zlína. Bydleli jsme na sídlišti v paneláku... Už jsem nebyla schopna si kolem sebe nic udělat... už jsem nezvládala tolik úkonů, jako před tím. Byla jsem pomalá a tak bych řekla, že jsem za ten den stihla jenom navařit, trošku zamést a pak odpočívat s knihou v ruce, všechno mi trvalo dýl...

- Tož na Podkopce, tam sem žil v domku ještě po rodičích... Dalo mi práci se o sebe postarat, navařit, dat slépkám a králíkom. Tož a potom se mi stala ta nehoda a já sem přišel o nohu...

- Ták, bydlel jsem v Malenovicích, v paneláku. Byl jsem tam sám... Důvodů bylo víc. Ten první byl ten, že jsem byl nemocný. Bolela mě noha a neměl mi kdo pomáhat...

- Než jsem přišel do domova, tak jsem bydlel ve Zlíně v činžáku...

- Bydleli jsme na Lazech ve Zlíně... Potom začala být manželka nemocná a já jsem se musel začít starat o ni... Víte, ale problémy mé ženy se neustále stupňovaly a zaměstnávaly mě téměř celodenně...

- No, garsonka na Družstevní... Pak se mi stal v práci úraz, já musel do špitálu a pak na rehabilitaci na Klokočov. Jo a z tama sem...

- Já jsem bydlela ve Zlíně v činžáku. Po smrti manžela jsem žila sama... Když manžel umřel, tak mi tam bylo smutno. Potom přišly zdravotní problémy, víte, a děcka mě našly párkrát na zemi. Po těch pádech jsem měla strach zůstat sama doma...

- Před tím, než jsem přišla sem do domova, jsem bydlela na Jižních svazích v třípokojovém bytě. Když mi zemřel manžel, zůstala jsem tam s dcerou a vnučkou...

- Bydlela jsem sama s manželem ve vlastním domě na vesnici. Měli jsme zahrádku, psa, kočky, slepice a králíky... V posledních letech doma jsem zjistila, že mi ubývají síly...

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- úmrtí manžela, onemocnění, obava budoucnosti, nejistota
- zpomalený výkon, neschopnost zvládnout tolik věcí jako dřív
- neschopnost postarat se sám o sebe
- osamělost, nemoc
- onemocnění partnerky
- smutek, zdravotní problémy
- úbytek sil
- úraz

2. Popište, čím jste se celý den zabýval a jak jste se doma cítil?

Výzkumná otázka a)

Čím se senior doma zabýval

- Aha, tak když jsem vstala, tak jasně hygiena, snídaně. Když žil manžel, tak jsem šla do obchodu a začala vařit, potom prát, uklízet... Chodila jsem na procházky, četla knížky.... Vařila jsem sama sobě....
- Víte, já jsem se s těma ženskejma takříkajíc dala dokupy, hodně jsme si pomáhaly, zašly spolu na kafičko, poklábosily...že jsem za ten den stihla jenom navařit, trošku zamíst a pak odpočívat s knihou v ruce,...
- Dalo mi práci se o sebe postarat, navařit, dat slépkám a králíkom. Něco sem pojedl,...Dělal něco na dvoře, pokud sem mohl na poli.... No a musel sem se připravit na zimu, tak sem řezal dřevo na cirkuli a tak...
- Byl jsem na nákupu, potom jsem vařil, chodil jsem na krátké procházky, abych se rozcvičil. Hned vedle našeho domu byla hospoda. Tam jsem si sedl, dal si jedno pivo a povykládal si s chlapama. Večer jsem četl a koukal jsem na televizi....
- Doma jsem měl pořád nějakou práci... Měl jsem hodně kamarádů ještě z mládí, kdy jsem hrával rugby a s těma jsem se často stýkal. Chodili jsme na kuželky, na fotbal, posedět. Ráno jsem si ustlal, uvařil si černou kávu a posnídal, co bylo v lednici. Mojím velkým koníčkem jsou intarzie. Tak jsem si hezky ráno sedl, pustil

si televizi a dělal ty svoje tácky. A do toho jsem se zabral... Po cestě jsem se stávil na nákup a zpátky jsem potkal toho, nebo toho, pokecal jsem si, něco si domluvil s klukama nějaký výšlap do lesa na celý den, to jsme potom prošli celé okolí. Chodil jsem na hříby....

- tak jsme chodili hodně na procházky, pracovali na zahrádce, před domem bylo hřiště na volejbal a tak, pokud to ještě šlo, tak jsem hrával volejbal.... Potom začala být manželka nemocná a já jsem se musel začít starat o ni. Měl jsem auto, tak jsem nákupy a další věci byl schopen obstarat sám...
- Chodil jsem do práce, pak do města, na trh a tak... Můj koníček byla moja práca. Té sem rozuměl, tam jsem měl kamarády a partyju.“ Vstal jsem ráno do práce, pak ten trh, pokoupil jsem něco do bachora a jinak jsem jedl v práci.
- Co jsem dělala, vařila, šila, vyšívala, uklízela, vařila. V domě jsem se sešla se sousedkama a daly jsme si kafe....
- ráno jsem vstala s vnučkou, když šla do školy, udělala jsem jí snídani a zašla jsem do obchodu. Cestou jsem si popovídala s lidmi, kteří mi byli za ta léta mého života blízcí a s kterými jsem se potkávala skoro denně.... Byla stále nějaká práce...
- No, já jsem byla zvyklá od malička hodně tvrdě pracovat... zůstala mi jenom ta zahrádka a ty moje zvířátka...

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovními spojeními:

- hygienické a stravovací návyky, nákup, domácí práce, procházky, četba knih, vaření
- sociální kontakty
- péče o domácí zvířata, práce na poli, řezání dříví,
- návštěva restaurace, sledování televize
- sport, výlety na houby, vytváření intarzií
- práce na zahrádce, péče o nemocného partnera
- pracovní vytížení, procházky po městě
- ruční práce
- péče o vnučku

Jak se senior doma cítil

- Bylo to tam hezké, znala jsem se se sousedy, pomáhali jsme si. Bylo to, no, jak bych to vystihla, jo, domácké.... začala jsem se odbývat... abych zapomněla...Samota je potvora. Všude jsem viděla svého muže. Když jsem vzala do ruky nějakou věc, vzpomněla jsem si, jak ji měl v ruce on. Chtěla jsem pryč.
- Zpočátku to vrzalo, to jsem už řekla, ale potom jsem si na Zlín zvykla. Cítila jsem se ve svém bytě velmi pohodlně, měla jsem vše, co jsem potřebovala a hlavně, jak jsem potřebovala. V baráku nás bylo osm partají a celkem jsme si vycházely vstříct. Víte, já jsem se s těma ženskejma takříkajíc dala dokupy, hodně jsme si pomáhaly... Pomohly mi se vším....
- Byl to takový starý domek, ale pro mě to stačilo aji pro slépký a králíky.... Dělal něco na dvoře, pokud sem mohl na poli. Už od května sem chodil bez košule. V tuto dobu sem už byl černý jak viks. Venku sem aj jedl... bylo to tam dobré. Bylo mi líto psa, že nemože se mnů, potom králíci a slépký sa pozabíjali, no...byl sem tam pořád....
- A potom když jsem byl sám, tak jsem pořád přemýšlel, jak zvládnou nakoupit, jak zvládnou uvařit. Co když to nezvládnou a tak...Bylo mi tam smutno. Hrozně jsem se stresoval, nebyl jsem tam rád....
- Bylo tam pěkné bydlení, ticho a klid, bylo mi tam dobře... doma jsem se cítil jak doma, obklopen svými věcmi, všechno po ruce podle svého, když jsem si uklidil, měl jsem, když ne, měl jsem binec, všechno záleželo na mně. Vstal jsem, jak jsem se vzbudil, záležití podle toho, kde jsem se den před tím zdržel....
- já jsem přišel z velmi hezkého prostředí.... Tam se nám velmi dobře bydlelo. Měli jsme nádherný velký, slunný byt, ke kterému patřila venku zahrádka. Potom jsme měli nádherný výhled na panorama Zlína... Byli jsme v domě všichni přátelé... Já jsem hodně věcí zvládl sám, ale když jsem potřeboval, tak, pochopitelně, mi pomohli synové. Cítili jsme se v tom bytě nádherně, opravdu jako doma a tak jsem se staral, dokud jsem mohl...
- Dělal jsem si, co sem chtěl....
- Když manžel umřel, tak mi tam bylo smutno... jsem měla strach zůstat sama doma....

- Všude jsem měla blízko, bylo to příjemné bydlení.... Doma jsem byla spokojená, byla jsem schopna si obstarat všechno, co jsem potřebovala k životu...Co jsem cítila? No, to je otázka, jak doma, volnost. Vlastně jsem se stýkala jen s tím, s kým jsem se setkat chtěla a s kým jsem si rozuměla. Bylo báječné, že jsem si vybrala, s kým se zastavím. Cítila jsem svobodu....

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- dobré sociální vztahy, později osamělost, vzpomínky na partnera, snaha odejít
- pohodlí, jistota zabezpečení
- volnost, svoboda, možnost mít domácí zvířata
- stres, obavy z budoucnosti, smutek
- svoboda volby, možnost výběru, autonomie
- pomoc dětí
- dobrá dostupnost, volnost, možnost výběru sociálního kontaktu

3. Pokuste se říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.

Výzkumná otázka b)

Jak trávíte čas v domově pro seniory

- Chodím na procházky, čtu takové ty lehké valentinky.... Sem tam jdu na nějaké to mecheche, co tady občas uděláte. To se bavím...
- chodím po okolí, který je zde úžasný, jezdím do Zlína za přítelkyněmi a hlavně, nenudím se... Koukám na televizi....
- Jezdím ven a na balkon, jezdím se dívat, jak hrajú kuželky, mám na pokoji televizi, odbírám noviny, Sem tam dojede hudba, tož na to sa těším
- účastním se všech aktivit, čtu, sleduji televizi, zajdu na pivo....
- to co jsem dělal doma, dělám i tady, ty intarzie... je tady velice pěkná příroda a tak mám kde chodit.... Jsem si taky získal kamarády, ale spíš z vesnice....
- jsou zde pěkné vycházky.... Snažím se udržovat si fyzičku... Jinak jsem chodil na tu paměť, na to cvičení, dal jsem se na ty ruské kuželky, chodil jsem i do keramiky....

- Já bych chtěl pořádně chodit... Dal jsem si závazek, tak každý den šmatlu po venku a chcu dojít aspoň o metr dál.... A tak trénuju... Zajdu na pivko do bufetu, pokecám s chlápama. A někdy du na ty vaše programy, jak se mi chce...
- Vyšívám, tím se hodně zabavím, chodím na procházky a našla jsem si tady kamarádky. Nacvičovala jsem s váma toho Mrazíka a Poupata a je to legrace... Mám pořádko co dělat, někdy nestíhám...
- Je tady spousta kroužků... je tady kaple, kam si ráda zajdu, udržuji se a denně cvičím...
- chodím na ruční práce, jezdím do cukrárny, přesazuju kvítka na balkoně a mám se, jak nikdy za život. Na léto jezdím na tři měsíce dom, tam si popovídám, zjistím, co je nového a pak se vrátím ke kámoškám tady....

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- procházky, četba, kulturní akce v zařízení
- sledování televize, udržování sociálních kontaktů z bývalého domova
- pasivní účast na sportovních kláních
- aktivity organizované zařízením, návštěva místního hostince
- ruční práce, pokračování v koníčcích z domu, navázání nových sociálních kontaktů
- zlepšení fyzické kondice, zdůrazněna dobrovolnost účasti na akcích
- účast na nácviku vystoupení, zdůrazněno vyplnění volného času
- pobožnost
- možnost zajít do cukrárny, pěstování květin, možnost odjezdu k rodině na delší dobu

jak se zde cítíte

- To se bavím... Tady nestojím o kamarádství. Zaráží mě, jak jsou tady lidi prostí, hlavně ženské...O takové přítelkyně já nestojím.... Je to tu smutné... v tom prostředí a v tom osamocení.... Nesmím myslet na to, že se už nikdy nevrátím domů.... Nesmím myslet na to, že už nic nebude....

- ten přechod není lehký... pokoj mě nadchl.... Sousedku, která mě krásně srdečně přivítala... ty šeptandy tady.... Hele pražanda... Odsoudili mě... Já byla třeba zvyklá na jinej režim, víte, doma jsem vstávala kolem desátý a tady je snídaně vo půl vosmý... Vstávat později, nechodit na snídani znamená jaksi vybočit se z toho stáda... nenudím se.... Cítím se až na pár obláčků dobře... žiju tady ten svůj a jinej.....
- Už dobře, prv to bylo zlé... Nebylo kam zalézt.... Pořád tam někdo byl...Potem sem si zvykl... Nic mi nechybí. Je mi tu dobře....
- cítil obrovskou úlevu...jistota, že mám jídlo... nemusím uvažovat, co jsem kde nechal, neudělal...
- omezení tady nemám... je tady velice pěkná příroda... No není to ani za tu dobu doma.... Představa, že usínáte, nebo vstáváte a čučí Vám na zadek, nebo do obličeje jiný chlap, to není na mě...nemáte pokoj, nemáte se kam pohnout, aby vás neviděl, žádné soukromí... Ale doma to není. Tady vletí uklízečka, vynese Vám koš, mám ty snídaně, obědy večere, ta volnost není taková. Už jen to, že se vrátíte vráticí je nesvoboda. Zvyknete si, už vám to nepřijde, že, ale doma to bylo volnější.
- Cítím se tady dobře, až na to jídlo... Doma jsme měli zahrádku a tak jsme vařili hodně zeleninu a luštěniny. To mi tady chybí. Nevyhovuje mi to. Jinak se cítím moc dobře. Pravidla mi vyhovují, jsem sám a to ctím. S nikým bych nebyl.
- Je mi tu dobře. Mám, co potřebuju a člověk nesmí moc vymýšlet
- a je to legrace.... Mám pořád co dělat, někdy nestíhám. No teď už je to dobré, ale ze začátku se mi strašně stýskalo po rodině. Ale už jsem se vyrovnala s tím, že jsem tady a jsem tady spokojená...
- Je tady pevný řád... nedělám nic. Jako tím myslím nic z toho, co jsem musela dělat doma.... Necítím se tady jako doma, ale chápejte, to ani nejde. I když je to tady přátelské, chybí mi ta hloubka rodiny a toho svazku. Stýkám se s lidmi, kteří jsou různí, a já je neodsuzuji, snažím se je pochopit. Já se s nikým blíž nestýkám...Vztahy jsou tady složité a já neposlouchám ty přizemní kecy. Udělala jsem si stěnu a neslyším...

- velká úleva, bylo to, jako by mi spadl obrovský balvan z krku... hrozný pocit, když na posteli, kde byl můj muž, leží jiná žena. Už to nebylo to soukromí. Bylo to divné...

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- samota, špatné vztahy, jinak dobrý pocit
- pěkný pokoj, těžký přechod z domu, přátelská sousedka, pomluvy, odsouzení, jiný režim dne, pocit nutnosti přizpůsobit se,
- ztráta soukromí, přizpůsobení se
- úleva, jistota zabezpečení
- pěkná příroda, zásah personálu do soukromí, pocit omezení volnosti, možnost pokračovat v zálibách přetrvávajících z domu
- změna stravovacích návyků, zdůraznění potřeby soukromí a určité pravidelnosti
- zpočátku vnímání ztráty pravidelných rodinných kontaktů, vyplnění volného času
- pocit prázdnoty a zbytečnosti, absence rodinných vztahů, uzavření se do sebe
- úleva, zdůraznění ztráty soukromí a intimity

4. Pokuste se říct, co vám z bývalého domova nejvíce chybí.

Výzkumná otázka c)

- prostředí, teplo domova... volnost
- volnost... vodjedst a přijedst, jak potřebuju...
- pes... samota.
- staří přátelé... různorodost... vzrůšo... sníst na co jsem měl chuť
- můj byt... anonymita... pestrá strava
- soukromí...
- rodina... domácí prostředí.
- přátelé... důvěra... zázemí...

- samota... klid...soukromí...

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením

- domov, volnost pohybu
- domácí zvířata, soukromí
- původní sociální kontakty
- rozmanitost
- anonymita, pestrá strava
- rodina
- důvěra
- zázemí
- klid

5. Pokuste se říct, co byste na životě v domově pro seniory změnil.

Výzkumná otázka d)

- Jednání lidí...některé sestry...
- Lidí... já byla třeba zvyklá na jinej režim, víte, doma jsem vstávala kolem desátý a tady je snídane vo půl osmý..
- kdybych byl sám...kdybych nemusel poslouchat ty drby...kdyby mi dovolili toho psa...
- zrušil bych drby...
- dopravu...kolektiv...
- jídlo, víc zeleniny a drůbežího masa... lidí...
- kolektiv...
- kolektiv...kuchaře
- sama sebe...abych se naučila žít v prostředí, do kterého jsem se dobrovolně přihlásila...

- Kdybych mohla, tak bych udělala všechny pokoje jednolůžkové, nebo aspoň nějak oddělila.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením

- vztahy mezi lidmi, část personálu
- režim
- možnost mít u sebe domácí zvíře
- dopravní spojení
- pestřejší jídelníček
- svou schopnost adaptovat se

6. Pokuste se říct, co v domově pro seniory nejvíce oceňujete.

Výzkumná otázka d)

- je tu všechno...jídlo...donesete mi poštu... je tu služba sestry...je tu teplo, klid...
- když jsem přišla poprví a viděla ten pokoj, byla jsem nadšená. Byl plnej slunce, víte, takovej nějak optimisticky rozzářenej...přírodu, překrásné, čisté okolí, to že nemusím po schodech a výborný pivo v sousední hospodě...
- sů tu hodné sestry...dobře sa najím
- kulturní akce...čistotu...ochotu sester...pravidelnost...jídlo...jistotu...klid... pohoda...bezpečí...
- je tady velice pěkná příroda...čistota, pořádek, hromada živých květin...dobré jídlo...dobří lidi...že mi vyjdete vstříc...
- jsou zde pěkné vycházky...že budova je dovedena do stavu...no, že se tady pořád buduje a vylepšuje, je tu hezké bydlení a prostředí, jak v budově, tak i okolí...
- čistotu...jídlo, personál...jistotu
- snaží se, aby tu bylo čisto, krásné okolí, příroda, květiny na chodbách, ubrusy na stolech, pořád je něco nového. Potažené lavky, nové schránky na stílnosti, nové křesla v pokoji...

- kaple, kam si ráda zajdu...nejvíc oceňuji práci lidí, kteří jsou vstřícní a umí naslouchat...
- pěkný pokojíček... Je tu krásné okolí, v domově krásné prostředí, hodně možnosti se projít, mám jídlo, pití, možnost jít na tu keramiku, nebo na hudbu. Ochota personálu a to z velké většiny...

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením

- stravu, služby, teplo, klid, přírodu, bezbariérovost, služby v obci
- vybavení pokojů, bezbariérovost, služby v obci
- personál, stravu
- pravidelnost, jistotu, klid, pohodu, bezpečí
- vybavení domova
- snaha o budování a renovaci domova

3 VÝSLEDKY A DISKUSE

3.1 Zobecněné závěry vyplývající z rozhovorů

Z výzkumu vyplynulo, že senioři vnímají svůj domov, ze kterého přišli, jako bezpečné místo, jistotu kterou si téměř celý život budovali, kterou si vytvořili podle svých možností a představ. Ke kvalitě jejich domova patří přátelé, rodina, možnost samostatného rozhodování, soukromí, autonomie.

V určitém okamžiku, kdy dojde k závažné životní situaci, jako je onemocnění, úmrtí partnera, nebo onemocnění osoby samotné nastává zlom a dochází k přehodnocení dosavadních měřítek kvality života. Pocit bezpečí a jistoty narušen. Tato událost vyvolává pocit ztráty jistoty a bezpečí a přichází pocity obavy z budoucnosti. Obavy z toho, jak senior stávající situaci zvládne, jak dlouho ji ještě bude schopen sám doma zvládat. Uvědomuje si, že pro něj jeho domov přestává být bezpečným místem a začíná hledat jinou jistotu. Dalo by se říct, že tady se mění pohled seniorů všeobecně na kvalitu života doma. K tomu výrazně přispívá ztráta důvěry v domov jako v bezpečné útočiště.

Jednou z možností, která jistotu bezpečí a zajištění nabízí je i instituce domov pro seniory. Pokud se senioři rozhodnou volit změnu bydliště a přejít do zařízení, začínají, jak vyplývá z rozhovorů, vnímat nástup do domova jako pocit úlevy, zabezpečení, jistotu pomoci a pravidelné zajištění základních životních potřeb. Zároveň však začínají vnímat ztrátu kontaktu s okolím v místě svého původního bydliště, mění se denní režim zavedený během let strávených doma a běžné zvyky. Některé denní povinnosti z jejich života úplně mizí, převzal je za ně domov. Začínají si uvědomovat ztrátu soukromí, anonymity, nutnost přijmout nové prostředí a nové sociální vztahy takové, jaké jsou. Senioři vnímají všechny tyto změny velmi citlivě. Dochází k přehodnocení kvality života, kdy se hlavní potřebou stává pocit bezpečí a zajištění základních životních potřeb. Tato priorita potlačuje do pozadí jinou, doposud preferovanou potřebu a to potřebu soukromí.

Právě ztrátu soukromí vnímají senioři nejvíce. Jedná se především o uživatele žijící na dvoulůžkových pokojích. Toto tvrzení dokazuje i fakt, že uživatelé z dvoulůžkových pokojů se všichni rozhodli pro rozhovor mimo svůj pokoj, kde je nikdo nerušil a neposlouchal. Většina dotazovaných oceňovala pravidelnost, uspokojení svých denních potřeb a jistotu, že se jim dostane pomoci, když ji budou potřebovat. Kladně také hodnotili prostředí domova a místo, kde je domov postaven. Dále oceňovali snahu instituce neustále budovat a renovovat prostory zařízení. Jako největší problém spatřují ztrátu anonymity a vztahy mezi sebou navzájem. Poukázali také na nedostatečné dopravní spojení. To jim znemožňuje se více osamostatnit.

Z rozhovorů dále vyplynulo, že volný čas ve svém domácím prostředí senioři z velké části využívají na zajištění běžných domácích činností, jako je úklid, vaření, nákup, péče o partnera, péče o zahradu a jiné činnosti. Zbytek volného času věnovali posílení sociálních kontaktů s přáteli. Nástupem do zařízení se výrazně jejich využití volného času změnilo. Důvodem je s největší pravděpodobností fakt, že poskytovat základní služby, jako je strava, praní a úklid patří mezi povinnosti poskytovatele služby. Seniorům tedy zbývá daleko víc volného času, než měli doma. Ten převážně naplňují prostřednictvím aktivizačních programů v zařízení. Dále se snaží svůj čas využít k návštěvám rodiny, přátel, udržováním bývalých kontaktů a k upevňování mezilidských vztahů. Tady jako velkou překážku spatřují vysoké ceny jízdného a nedostatečné dopravní spojení.

Polostrukturované rozhovory ukázaly, jak se mění kvalita života nástupem do zařízení. Senior na základě určité životní situace zcela přehodnotí své priority a přistupuje na zcela jiné životní hodnoty, které jsou nesouměřitelné s jeho dosavadním pojetím kvality života.

Během pokládání rozhovorů si autorka uvědomila, jak zajímavé by bylo místo nahrávání na diktafon použít videokameru. Tímto způsobem by bylo možno zachytit i neverbální projevy, které daleko výrazněji popisovaly pocity seniorů a byly místy velmi vypovídající.

3.2 Doporučení vyplývající z rozhovorů

Výzkum ukázal, že dotazovaní senioři by uvítali zlepšení dopravní obslužnosti, tedy častější dopravní spojení do okolí, hlavně do Zlína. Lze se domnívat, že podobného názoru by byli i obyvatelé obce Lukov. Situace by se dala řešit prodloužením trasy Městské hromadné dopravy Zlín. Tím by se mohla opět zvýšit soběstačnost seniorů. Mohli by si kdykoliv sami jet nakoupit například do nákupního centra, a nemuseli by být odkázáni na služby zařízení. Častější dopravní spojení by jim rovněž umožnilo realizovat více návštěv u známých a příbuzných, kdy by nemuseli být odkázáni jen na odvoz rodiny. Zlepšila by se jejich kvalita prožití volného času, jejich seberealizace i jejich sebevědomí. Už by nemuseli čekat na pomoc druhých, byli by více mobilní a spokojení.

Během rozhovorů senioři také otevřeli otázku stravování. Část dotazovaných, kteří se o stravě zmínili, hodnotí stravu v zařízení jako dobrou, část doporučila změnu v jídelníčku. To svědčí o skutečnosti, že v zařízení, které poskytuje služby většímu množství seniorů, patrně nikdy nedojde k jednotnému názoru na kvalitu stravy. Přes to by bylo dobré pokusit se zamyslet nad tím, zda by nebylo možno nabídnout seniorům výběr například ze dvou jídel.

3.3 Předpokládané využití výsledků

Výsledky výzkumu budou nabídnuty vedení Domova pro seniory Lukov jako podklad ke zlepšení kvality života seniorů, k vylepšení nebo zavedení nových služeb. Zároveň mohou poukázat na nedostatky v nabídce i realizaci služby, nedostatky, které bude nutné v zájmu zlepšení kvality života uživatel služby odstranit.

Pro zaměstnance zařízení se zveřejněním výzkumu nabízí možnost více se vcítit do postavení seniorů, jako lidí odkázaných na pomoc jiných osob a pochopit jejich někdy svízelnou situaci spojenou se změnou prostředí a bydliště. Mnoho zaměstnanců nahlíží na svou práci jen ze svého úhlu pohledu. Tedy z pozice pečovatелů, těch, kteří se starají. Je

pravděpodobné, že náhled z druhé strany, tedy z pozice lidí, kterým péči poskytují, by mohl vést k zamyšlení se nad svou prací. „Jak by se mi líbilo, kdybych tady tak ležela já...?“

Zařízení Domov pro seniory Lukov projevilo o výzkum zájem a je připraveno v rámci možností reagovat v praxi na výstupy, které z této práce vyplynou.

ZÁVĚR

Během realizace a zpracovávání rozhovorů, kdy dotazovaní uživatelé sdělovali své pocity, bylo zřejmé, jak těžké musí být pro člověka na sklonku života změnit jeho zaběhnutý rytmus, změnit své životní prostředí. Z rozhovorů dále vyplynulo, jak závažné a složité musí být pohnutky, které vedou seniora k tak těžkému rozhodnutí. Člověk, který byl doposud odpovědný za svůj život, za svou kvalitu života, kterou si sám nastavil a vybudoval, přehodnocuje najednou svůj postoj a přechází do role pasivního konzumenta služeb. Tady upřednostňuje jistotu, bezpečí a vedení svého života pasivně, bez svého přičinění. To vše bývá velmi často podmíněno ztrátou soukromí a ztrátou častějšího kontaktu s blízkými přáteli. Senior opouští svůj byt, který byl pro něj léta útočištěm, který si vybudoval podle svých nejlepších možností a představ. Tento byt pro něj začíná být plný nepříjemných vzpomínek, nebo nostalgických vzpomínek na lepší dobu. Jistota bezpečného útočiště se mění na nejistotu, obavy a strach ze vzpomínek i z budoucnosti.

Z rozhovorů vyplynulo, že příchodem seniora do domova za něj domov automaticky přebírá téměř všechny jeho denní povinnosti, na které byl doma zvyklý, je zbaven všech běžných denních starostí, které v domácím prostředí naplňovaly jeho čas a život. Namísto těchto přirozených úkonů, které jsou základem pro zachování fyzických a psychických sil, nabízí zařízení „uměle vytvořené“, aktivity typu cvičení paměti, či ruční práce.

Aktivity jsou nabízeny z důvodu seberealizace ve volném čase a to zejména pro klienty, kteří nedokáží sami svůj volný čas naplnit a kterým taková nabídka vyhovuje. Cvičení paměti má do jisté míry nahradit to, co senior doma běžně potřeboval, tedy přemýšlení nad nákupy, vařením, péčí o partnera. Tady v domově, díky zajištění jídla, donášky důchodu a ostatních záležitostí takové zatížení myšlení odpadá. Jistota zabezpečení nahrazuje v mysli seniora starost o zajištění běžného chodu domácnosti. Dalo by se říct, že zařízení musí nabídkou aktivit zajistit to běžné a přirozené, tedy to, co vlastně samo zastavilo.

V období přechodu z jednoho prostředí do druhého, tedy v období nástupu do zařízení, sehrává velkou roli adaptační proces, který pomůže seniorovi překonat počáteční

změny v náplni života, v prostředí, v sociálních kontaktech i v osobním životě, které jsou velmi výrazné. Doposud žil senior ve svém přirozeném bydlišti, měl zajištěno soukromí, ochranu před lidmi, se kterými se stýkat nechtěl, nebo je přímo nevyhledával. Jeho kontakty se omezily na rodinu a přátele. Tady se musí naučit komunikovat se všemi lidmi. Často je to velké umění a sebezapření. Velká část seniorů si tento fakt uvědomí, až když do domova nastoupí. Zde začíná práce personálu. Pracovníci, kteří jsou při adaptaci nápomocni, by měli pomoci usnadnit komunikaci a objasnit novému člověku pravidla, vysvětlit čemu je lépe se zpočátku vyvarovat.

Také Standardy kvality sociální péče umožňují seniorovi si lépe zvyknout na nové prostředí a upravit kvalitu nového života. Jestliže jsme si definovali za jedno z kritérií kvality života důstojné prožití života, právo na vlastní rozhodování, na sebeúctu a na soukromí, to vše standardy zajišťují. Jejich cílem je právě zajistit, aby senior mohl co nejdéle o sobě rozhodovat, aby personál k němu přistupoval jako k jedinci a aby nebyl odkázán pouze na nabídku zařízení a zaměstnance.

Důležité je, aby nadále mohl uživatel využívat služeb i mimo areál domova a byl v kontaktu s okolním světem. Snahou musí být, aby byl senior co nejdéle soběstačný a byl co nejméně odkázán na pomoc jiných.

Z této práce vyplývá, že prožití podzimu života v Domově pro seniory Lukov může být kvalitní a důstojné. Je tomu nakloněna legislativa upravující sociální služby, je to i cílem a posláním domova samotného. Záleží jen na seniorovi, na jeho schopnosti vyrovnat se se změnami, kterými prochází. Jeho nová kvalita života je značně závislá na tom, do jaké míry si je schopen udržet svou vlastní autonomii.

SEZNAM POUŽITÉ ODBORNÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- [1] *Kniha metodických postupů pro zaměstnance a uživatele DS Lukov, p.o.* Vnitřní směrnice DS Lukov: 2008. Nепublikováno.
- [2] KRÁLOVÁ, J., RÁŽOVÁ, E. *Sociální služby a příspěvek na péči*. 2. vydání. Olomouc: ANAG, 2008. s. 374. ISBN – 978–80-7263–462-0.
- [3] MAHROVÁ, G., VENGLÁŘOVÁ, M. a kol. *Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním*. Praha: Grada Publishing, 2008. s. 167. ISBN 978–80-247–2138-5.
- [4] MEZINÁRODNÍ GERONTOLOGICKÁ ASOCIACE. *Evropská charta pacientů seniorů*. Praha: Sekretariát České gerontologické a geriatrické společnosti ČLS JEP, 1997.
- [5] MPSV. *Kvalita života ve stáří: Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012*. Praha: MPSV, 2008. s. 84. ISBN 978–80-86878–65-2.
- [6] MPSV. *Standardy kvality sociálních služeb: výkladový sborník pro poskytovatele*. Praha: MPSV, 2008. s.187.
- [7] PŘÍVARA, M. *Z dějin farnosti Lukov – Velíková*. Lukov: Obecní úřad v Lukově, 2003. s. 255. ISBN 80–239-1038–8.
- [8] *Rozbory činnosti DS Lukov za rok 2008*. Lukov: 2009. Nепublikováno.
- [9] SÝKOROVÁ, D. *Autonomie ve stáří: Kapitoly z gerontosociologie*. Praha: SLON, 2007. s. 232. ISBN – 978–80-86429–62-5.
- [10] Zákon č.108/ 2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DS Domov pro seniory.

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí.

SEZNAM PŘÍLOH

I. Přepis rozhovorů

PŘÍLOHA P I: PŘEPIS ROZHovorŮ

Rozhovor č. 1

paní Z. J. žijící v domově 4 roky 5 měsíce, 1 lůžkový pokoj, Paní je 72 let, přišla ze Zlína, bezdětná, vdova, povoláním účetní.

„Dobrý den.“

„Dobrý, ráda Vás vidím. Potřebujete něco?“

„Ráda bych se Vás zeptala na pár otázek, které jsem sestavila. Právě pracuji na bakalářské práci na téma Zkvalitnění života v domově pro seniory a velmi by mě zajímaly Vaše postřehy. Samozřejmě mě odpovídat nemusíte. Záleží na Vás.“

„Ale proč ne, jsem zvědavá. Sedněte si a jdeme na to.“

„Řekněte mi, prosím, jak jste bydlela před tím, než jste přišla do domova pro seniory.“

„V činžáku ve Zlíně. Bylo to na Podhoří, trávila jsem tam s manželem celý život. Bylo to tam hezké, znala jsem se se sousedy, pomáhali jsme si. Bylo to, no, jak bych to vystihla, jo, domácké.“

„Popište mi, čím jste se celý den doma zabývala a jak jste se doma cítila.“

„Jo, to je otázka. Myslíte, jako co jsem dělala od rána do večera?“ „Ano, myslím takové ty běžné věci. Co jste dělala, když jste vstala, jak jste se stravovala, jestli jste měla nějakého koníčka.“ „Aha, tak když jsem vstala, tak jasně hygiena, snídaně. Když žil manžel, tak jsem šla do obchodu a začala vařit, potom prát, uklízet. On byl nemocný a já jsem se mu hodně podřizovala. Když zemřel, začala jsem se odbývat. Chodila jsem na procházky, četla knížky, abych zapomněla. Vařila jsem sama sobě a to je to nejhorší co může být. Navařila jsem toho na dva dny a víc. Pak jsem onemocněla i já, nezvládla jsem si nakoupit, bála jsem se, že mě najdou mrtvou, jak sousedku až po třech dnech. To bylo strašné. To mě dohnalo do domova. Nikdy bych tam jinak nešla. Samota je potvora. Všude jsem viděla svého muže. Když jsem vzala do ruky nějakou věc, vzpomněla jsem si, jak ji měl v ruce on. Chtěla jsem pryč. Stačí to tak?“ „Jistě, děkuji.“ „Nepřeju Vám, abyste to zažila. Umřete první, radím Vám to.“

„Pokuste se mi říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.“

„Chodím na procházky, čtu takové ty lehké valentinky, na víc už nemám mozek. Sem tam jdu na nějakou tu mecheche, co tady občas uděláte. To se bavím.“ „A jak se cítíte? Je to jak doma?“ „Víte, já jsem pracovala v RAJI. Bylo nás tam 75 lidí. Až na pár blbů byli fajn. Tady nestojím o kamarádství. Zaráží mě, jak jsou tady lidi sprostí, hlavně ženské. „Sprostí?“ „Ano, sprostí. Před Vama si to nedovolí, ale jinak jsou tady ženské sprosté jak dělníci. O takové přítelkyně já nestojím. Pořád jenom počítají majetky, co dali děckám, ti teď ani nepřijedou, probírají nemoci, je mi z nich špatně.“ „A nenašla by se ani jedna žena, se kterou byste si rozuměla?“ „Věřte mi, říkám ne. Je to tu smutné...v tom prostředí a v tom osamocení. ...Nesmím myslet na to, že se už nikdy nevrátím domů,...nesmím myslet na to, že už nic nebude.“

„Pokuste se mi říct, co Vám z bývalého domova nejvíce chybí.“

„Už jsem to řekla. Prostředí, teplo domova. Marná sláva, sice si pokoj udělám, jak chci já, ale doma Vám nechodí sestřičky a uklízečky tam nedávají desinfekci. No a ti lidi z RAJE.“

„Pokuste se mi říct, co byste na životě v domově pro seniory změnila.“

„Jednání lidí. Už jsem to říkala. Jinak mi to vyhovuje. Musím se sice podřídít nějakým pravidlům, ale ty nejsou tak hrozné. Ostatně, když jdu do takového zařízení, tak musím počítat s tím, že třeba musím nahlásit, že tu v noci nebudu. A některé sestry. Jsou důležité a nafoukané a ani nemají čas s vama ztratit slovo. Lupnou vám prášek, švihne dveřma a půl dne ji nevidím. Ale já jinak nemůžu. Nemám děti, nemám kam jít.“

„Pokuste se mi říct, co v domově pro seniory nejvíc oceňujete.“

„Že je tu všechno. Jídlo. Vařte pro jednoho...Donesete mi poštu, je tu služba sestry. Když se mi udělá zle je po ruce. Je tu teplo, klid. Někteří zaměstnanci jsou fajn a dobře se s nimi povídá. Já už bych to jinde nezvládla.“

Rozhovor č. 2

paní M. B., v domově žijící 3 roky 1 měsíc, 1 lůžkový pokoj, Paní je 84 let, přišla ze Zlína, kde žila 6 let, před tím žila celý život v Praze, bezdětná, vdova, povoláním kontrolorka.

„Dobrý den, můžu dál?“

„Dobrý, dobrý. Ale jistě, pojd'te se posadit a mluvit, co Vás ke mně přivádí.“

„Víte, já si dodělávám vzdělání a závěrem mého studia má být bakalářská práce. Vybrala jsem si téma Zkvalitnění života v domově pro seniory. Mám pár otázek na Váš život před nástupem sem a po nástupu. Pokud by Vám to nevadilo, ráda bych Vám je položila. Můžete samozřejmě odmítnout.“

„Proč odmítat, já si ráda popovídám a co budu vědět, tak jsem Vám k službám. Tak jaká je ta první otázka?“

„Řekněte mi, prosím, jak jste bydlela před tím, než jste přišla do domova pro seniory.“

„Víte, já jsem původně z Prahy. Tam jsem se narodila a žila se svým mužem do svých 62 let. Potom, ale můj muž, víte, von byl Moravák, rozhodl, že by chtěl zbytek života prožít doma na Moravě. A tak jsme se stěhovali do Zlína. Pro mě to byla, víte vobrovská, ale opravdu vobrovská změna. Byla jsem zvyklá na Prahu se všemi jejími přednostmi vod divadel, po památky a tak. Ale tady jsem poznala lepší lidi. Takový, no jak bych to jenom řekla, srdečný, se srdcem na dlani. A tak jsem si zvykla. Bydleli jsme na sídlišti v paneláku. Než jsem to všechno tak jaksi do sebe vsákla a zvykla si, umřel můj muž. Ale to už zabíhám mimo, vraťme se k Vaším otázkám. Jestli Vám to tak stačilo, tak jedem na další.“
“Úplně stačilo, děkuji.“

„Popište mi, čím jste se doma, ve Zlíně zabývala a jak jste se doma cítila.“

„No, abych se neopakovala. Zpočátku to vrzalo, to jsem už řekla, ale potom jsem si na Zlín zvykla. Cítila jsem se ve svém bytě velmi pohodlně, měla jsem vše, co jsem potřebovala a hlavně, jak jsem potřebovala. A to je moc důležitý. V baráku nás bylo osm partají a celkem jsme si vycházely vstříct. Víte, já jsem se s těma ženskejma takříkajíc dala dokupy, hodně jsme si pomáhaly, zašly spolu na kafičko, poklábosily, dodnes za něma jezdím do Zlína a scházíme se. Víte, to jsem velmi ocenila v době, kdy jsem byla okolnostmi takříkajíc donucena jít na operaci kyčlí. Já nemám děti, nemám tady žádný příbuzný a vony mi obrovským

způsobem pomohly. Už jsem nebyla schopna si kolem sebe nic udělat a vo nic jsem se nemusela prosit. Pomohly mi se vším. Potom jsem se otřepala, ale už jsem nezvládala tolik úkonů, jako před tím. Byla jsem pomalá a tak bych řekla, že jsem za ten den stihla jenom navařit, trošku zamést a pak odpočívat s knihou v ruce, všechno mi trvalo dýl. A to byl ten jedinej pádnej důvod, proč jsem šla sem do domova.“

„Pokuste se mi říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.“

„Jo, ten přechod není lehký. Když jsem přišla poprví a viděla ten pokoj, byla jsem nadšená. Byl plnej slunce, víte, takovej nějak optimisticky rozzářenej. Já si říkala, bože, jen ať to není nějaká tmavá nora, to bych fakt nemohla, ale pokoj mě nadchl. Pak jsem se nastěhovala a začala se rozkoukávat. Poznala jsem Růženku, sousedku, která mě krásně srdečně přivítala. Ale taky ty šeptandy tady na chodbě a po baráku. Hele pražanda. Ta bude nafoukaná, tý nebude hned tak něco vhod. Odsoudili mě, aniž bych já stihla jim třeba jenom podat ruku. Já byla třeba zvyklá na jinej režim, víte, doma jsem vstávala kolem desátý a tady je snídaneň vo půl vosmý. Jo, jo, já vím, že chcete říct, že můžu snídat i později, že to jde, ale nemůžu. Víte, nemůžu. Vstávat později, nechodit na snídani znamená jaksí vybočit se z toho stáda a to jen nahrává tomu, že jsem nafoukaná. Ale dost stížností. Já si řeším problémy sama se sebou. Tydle věci vod sebe odháním a snažím si takříkajíc připouštět jen ty pozitivní. Takže chodím po okolí, který je zde úžasný, jezdím do Zlína za přítelkyněmi a hlavně, nenudím se. Cítím se až na pár obláček dobře. Na byt v Praze a ve Zlíně nemyslím. To je jedinej recept, jak tady být šťastná. Koukám na televizi a tam se koupají v moři. Taky jsem tam kdysi byla každý rok. Ale nevzpomínám. Praha, Zlín, moře, to byl minulý život. Teď žiju tady ten svůj a jinej. Jediným pojítkem jsou ty sousedky.“

„Pokuste se mi říct, co Vám z bývalého domova nejvíc chybí.“

„Vzhledem k mé filozofii / žiju tady a teď / bych měla říct nic. Ale...jo, já nevím, jak to říct, helejte se, já jsem tak ukecaná a teď to nemůžu uchopit...No, ta volnost. Nemůžu odejít pryč, myslím z obce a přijít, kdy chci...Asi je to tím autobusem. Ten mě omezuje. Taxík je nad mou finanční hladinu. Nemám tu možnost vodjedst a přijedst, jak potřebuju. Musím třeba na kafičku utnout řeč a spěchat na autobus. Nejde říct, no bóže, jede další. Chápete? Jinak nic. Poďme dál.“

„Pokuste se mi říct, co byste na životě v domově pro seniory změnila.“

„Hele, já nic měnit nemůžu.“ „*Ale kdybyste měla tu možnost. Co Vám je tady nejvíc nepříjemné?*“ „Změnila bych některé lidi. Společnost lidí je velice háklivá věc. Člověk se stářím mění a blbne. Je tu různost lidí. Pokud nechcete být vlk samotář, musíte se s nimi stýkat, i když byste je kdekoliv jinde minula jak vzduch. Víte, když jsem sem přišla, dostala jsem místo v jídelně u stolu s jednou paní. Ta není moje krevní skupina. Já, já, já, jenom já. Každý ráno, když vstanu a začíná se mi tvořit den, musím si sednout k ní a poslouchat, jak ji bolí tady, pak zase tadydle, no mám zkaženej den. Furt nadává. Dostanem oběd, ještě do něj ani nerýpne, ale už je hnusnej. Já vím, že si můžu sednout jinde, ale ti lidi mě pomluvěj a roznesou. To by nebylo dobrý, todlencto.“ „A jak se s tím vyrovnáte?“ „Hele, když už toho mám plný zuby, tak jdu ke Klačánkům na pivo a tam poslouchám, co si tam vykládají, někdy se přidám. A tím se oreaguju a zase se jaksí nabiju na další fňukání.“

„Pokuste se mi říct, co v domově pro seniory nejvíc oceňujete.“

„Přírodu, překrásné, čisté okolí, to že nemusím po schodech a výborný pivo v sousední hospodě. Cha, cha.“

Rozhovor č. 3

pán V. B., žijící v domově 3 roky 7 měsíců, 2 lůžkový pokoj, Pán má 84 let, přišel z Podkopské Lhoty, bezdětný, svobodný, povoláním lesní dělník

„Dobrý den. Mohu Vás na chvílku vyrušit?“

„Nerušíte, to je dobré.“

„Víte, já zpracovávám do školy závěrečnou bakalářskou práci. Vybrala jsem si téma Zkvalitnění života v domově pro seniory a mám pár otázek. Týkají se Vás a toho, kde jste žil před nástupem do domova a také toho, jak se Vám tady žije. Pokud nemáte chuť, nemusíte mi odpovídat.“

„Tož snad to nebude taková hrůza. Povídejte.“

„Řekněte mi, prosím, jak jste bydlel před tím, než jste přišel do domova pro seniory.“

„Tož na Podkopsce, tam sem žil v domku ještě po rodičích. Byl to takový starý domek, ale pro mě to stačilo aji pro slépký a králíky.“ “Rozumím tomu dobře, že jste tam žil sám?”

“Tož ba. S tou havěťou a ze psem, teho sem měl rád. To byl kámoš. Někdy v nedělu přijela sestra a trochu poklidila. Na to sem moc nebyl.“

„Popište mi, čím jste se celý den zabýval a jak jste se doma cítil.“

„Dalo mi práci se o sebe postarat, navařit, dat slépkám a králíkom. Něco sem pojedl, potom mi jídlo vozili z JZD, byl sem rád venku. Dělal něco na dvoře, pokud sem mohl na poli. Už od května sem chodil bez košule. V tuto dobu sem už byl černý jak vik. Venku sem aj jedl. No a musel sem se připravit na zimu, tak sem řezal dřevo na cirkuli a tak. Tož a potom se mi stala ta nehoda a já sem přišel o nohu. Tož to byl konec. Už sem tam nemohl ostat. Všude kopce, schody. Musel sem jít sem. „Jak se Vám odcházelo z domu?“ „Tož, ..blbě.., bylo to tam dobré. Bylo mi líto psa, že nemože se mnů, potom králíci a slépký sa pozabíjali, no...byl sem tam pořád. Jinde sem nebyl od narození. Jinam se mi nechtělo, ale co sa dalo.“

„Pokuste se mi říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.“

„Už dobře, prv to bylo zlé, dyž sem přišel a v pokoji už byl jeden cizí chlap, tož to mi do řeči nebylo. Doma byl jenom Asta a temu sem vykládál a ted' tam byl Lad'a, seděl na posteli, přivítál mě snad' dobře, to né že né, ale bylo to divné. Nebylo kam zalézt. Měl sem na

pokoji balkon, mohl sem jet na vozíku před barák, aji sem vyslékl košulu, ale pořád tam někdo byl. Nikde sem nebyl sám, nebylo kam zalézt. Potem sem si zvykl. Jezdím ven a na balkon, jezdím se dívat, jak hrajú kuželky, mám na pokoji televizu, odbírám noviny, Sem tam dojede hudba, tož na to sa těším. Už sem si zvykl, jináč to nejde. Nic mi nechybí. Je mi tu dobře.“

„Pokuste se mi říct, co Vám z bývalého domova nejvíc chybí.“

„Nejvíc? Pes, a taky ta samota, jak tam hučela voda a les.....byť furt venku.“

„Pokuste se mi říct, co byste na domově pro seniory změnil?“

„Jak změnil?“ “Co byste chtěl, aby bylo, nebo aby se dělalo jinak. Co Vám vadí?“ “Nic mi nevadí. A jinak, je to domov, tady se nedá nic dělat jinak.“ “A co byste si přál. Říkáte, že jste tady rád, nic Vám nechybí, není něco, co by Vám tady ten život udělalo ještě lepším?“

„No kdybych byl sám, kdybych nemusel poslúchat na chodbě ty drbny, když jedu ven. To je každý jak na pranýři. Jináč nevím. ...Jo, kdyby mi tu dovolili teho psa.“

„Pokuste se mi říct, co v domově pro seniory nejvíc oceňujete.“

„Sů tu hodné sestry. Většina. Nestěžuju si. Dobře sa najím.“

Rozhovor č. 4

pán ing. J. Š., žijící v domově 2 roky 2 měsíce, 2lůžkový pokoj. Věk 71 let, přišel z Malenovic, 2 děti, se kterými se stýká, rozvedený, povoláním projektant.

„Dobrý den, pane inženýre, já studuji vysokou školu a právě vypracovávám závěrečnou práci. Tato práce je na téma Zkvalitnění života v domově pro seniory a byla bych moc ráda, kdybyste mi i vy přispěl svými postřehy a odpověděl mi pár otázek týkajících se Vašeho života.“

„Ježišmarja, to zní hrozně.“

„Nemusíte se bát. Ráda bych jen věděla, kde jste před příchodem sem bydlel, a jak se Vám žije tady. Můžete mi i odmítnout. Je to pouze na Vás.“

„Ne, dávejte mi ty otázky. Co mi bude nepříjemné, odmítnu.“

„Řekněte mi, prosím, jak jste bydlel před tím, než jste přišel do domova pro seniory?“

„Ták, bydlel jsem v Malenovicích, v paneláku. Byl jsem tam sám.“

„Popište mi, prosím, čím jste se celý den zabýval a jak jste se doma cítil.“

„Tak já začnu tím, jak jsem se cítil. Bylo mi tam smutno. Hrozně jsem se stresoval, nebyl jsem tam rád.“ „Můžete mi říct, proč jste se stresoval? Mělo to nějaký konkrétní důvod?“

„Důvodů bylo víc. Ten první byl ten, že jsem byl nemocný. Bolela mě noha a neměl mi kdo pomáhat. Děcka mají svoje. Nemají tolik toho času starat se ještě o mě. A potom když jsem byl sám, tak jsem pořád přemýšlel, jak zvládnou nakoupit, jak zvládnou uvařit. Co když to nezvládnou a tak...“ „A co jste teda celý den dělal?“ „Byl jsem na nákupu, potom jsem vařil, chodil jsem na krátké procházky, abych se rozcvičil. Hned vedle našeho domu byla hospoda. Tam jsem si sedl, dal si jedno pivo a povykládal si s chlapama. Večer jsem četl a koukal jsem na televizi.“ „Měl jste třeba zahrádku, nebo nějaké zvíře?“ „Ne, neměl.“

„Pokuste se mi říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.“

„Tož když jsem sem nastoupil, tak jsem cítil obrovskou úlevu. Ale obrovskou! Byla to taková jistota, že mám jídlo, nemusím přemýšlet, co unesu z obchodu, abych to nepřehnal, myslím s váhou, nemusím uvažovat, co jsem kde nechal, neudělal. Na domov jsem si už ani nevzpomněl. Vlastně ano, jednou se mi zdálo, že jsem zase v Malenovicích a to prý jsem křičel ze spaní. No účastním se všech aktivit, čtu, sleduji televizi, zajdu na pivo. Part-

ner, se kterým bydlím je velmi seriózní, rozumíme si. Jinam bych nešel. Jsem rád, že jsme dva.“

„Pokuste se mi, prosím říct, co Vám z bývalého domova nejvíc chybí.“

„Nic, jsem rád, že jsem tady. Děcka a Malenovice, je tlustá čára. Teď mám život tady. Nikoho neobtěžuju, jsem tu sám za sebe.“

„Pokuste se mi říct, co byste na životě v domově pro seniory změnil.“

„Chtěl bych víc kulturních akcí, ty jsou velmi dobré a sblížíjí tady lidí. To je tu potřeba. A zrušil bych drby. Tuhle mi řekla Růža, že si ženské říkají, že mám tři měsíce jednu košilu. Já nebudu nikomu vysvětlovat, že mám víc stejných. Ale štve to.“

„Pokuste se mi říct, co v domově pro seniory nejvíc oceňujete.“

„Tak to už jsem snad naznačil ne? Kulturní akce. Dál asi čistotu, ochotu sester, kterou mi nedaly ani mé děti, pravidelnost, jídlo, jistotu. „*Jistotu čeho?*“ „Klidu pohody, bezpečí. Taky, to asi nepochopíte, ale i toho, že ráno najdu všechny své věci. Že se mi nic záhadně neztratí.“

Rozhovor č. 5

pan L. G., žijící v domově 3 roky 4 měsíce nyní 1L pokoj, věk 82 let, přišel ze Zlína, 1 dcera, která zemřela, vdovec, povoláním mistr odborného výcviku.

„Dobrý den.“

„Á to jsou k nám hosti. Sedněte si, ať mi nevynešete spaní. Ha, Ha.“

„Víte, já Vás jdu požádat o rozhovor.“

„Co tak vážně?“

„Je to vážné. Dokončuji studium na vysoké škole a na závěr zpracovávám bakalářskou práci. Mám na praktickou část připraven takový výzkum, kde zkoumám, jak a kde lidé žili, než sem nastoupili a jaké to je, žít v domově.“

„No, to je vážné. Klidně se ptejte.“

„Chci Vám jen říct, že rozhovor je dobrovolný. Můžete odmítnout.“

„Prosím Vás a proč? Každý sem tam potřebujeme pomoc. Můžete klidně začít.“

„Řekněte mi, prosím, jak jste bydlel před tím, než jste přišel do domova pro seniory v Lukově?“

„Než jsem přišel do domova, tak jsem bydlel ve Zlíně v činžáku. Bylo tam pěkné bydlení, ticho a klid, bylo mi tam dobře.“

„Popište mi, prosím, čím jste se doma celý den zabýval, jak jste se doma cítil.“

„Doma jsem měl pořád nějakou práci, doma jsem se cítil jak doma, obklopen svými věcmi, všechno po ruce podle svého, když jsem si uklidil, měl jsem, když ne, měl jsem binec, všechno záleželo na mně. Co chcete přesně slyšet?“ „Řekněte mi, kdy jste vstal, co jste potom dělal, co ráno, co odpoledne...“ „Vstal jsem, jak jsem se vzbudil, záleží podle toho, kde jsem se den před tím zdržel. Měl jsem hodně kamarádů ještě z mládí, kdy jsem hrával rugby a s těma jsem se často stýkal. Chodili jsme na kuželky, na fotbal, posedět, no a někdy se to protáhlo. Ale ve vši slušnosti. Starý dědek si dá tři piva a má ho jak vidli, tak co. „A co jste dělal, když jste vstal?“ „No ustlal jsem si, uvařil si černou kávu a posnídal, co bylo v lednici. Mojím velkým koníčkem jsou intarzie. Tak jsem si hezky ráno sedl, pustil si televizi a dělal ty svoje tácky. To musí být každý den, to máte takové to svrbění dlaní, až vezmete tu dýhu a začnete ji řezat na ty tvary, tak je vám najednou líp. No a do toho jsem

se zabral, pak se podívám na hodiny a hergot, on je nejvyšší čas jít do školy do jídelny na oběd. Po cestě jsem se stavil na nákup a zpátky jsem potkal toho, nebo toho, pokecal jsem si, něco si domluvil s klukama nějaký výšlap do lesa na celý den, to jsme potom prošli celé okolí. Chodil jsem na hřiby, no pohádka. Já jsem měl tolik aktivit, že byste tu seděla celý den. Cha, Cha.“

„ Pokuste se mi říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte. „

„No, omezení tady nemám, to co jsem dělal doma, dělám i tady, ty intarzie v tom volném času. Další věc, je tady velice pěkná příroda a tak mám kde chodit. Už jsem obchodil, co se dalo, samozřejmě, kam jsem došel, že.“ „ No a co to pivo s těma kamarádama?“ „Tady jsem si taky získal kamarády, ale spíš z vesnice. Jeden se mnou chodí na výšlapy do lesa, dvakrát týdně zajdeme do hospody a povykládáme. Je tu hodně příznivců kopané v Lukově, takže probíráme tu kopanou a tyto věci, no. Už jsem zapadl tady do těch poměrů.“ „ Já jsem měla na mysli ty kamarády ze Zlína.“ „Tam jsem dlouho nebyl, zpočátku. A to z toho důvodu, že jsem musel hodně počítat, aby mi to finančně vycházelo. To se nezdá, dvacet korun cesta tam, dvacet korun zpátky a něco si dáte, že. Potom jsem to nějak zredukoval a zjistil jsem, že jednou za tých čtrnáct dnů tam možu za něma jet. Takže teď už tam jezdím, pobavím se tam a vychází mi to. Jedna věc mě tady mrzí, že tady není doprava, Zlínská. Protože tak bych neplatil nic. Tak já projedu těch čtyřicet korun.“ „ To už je dost. “ To je dost, proto počítám a jak vidím, že vycházím, tak jedu. „A jak se zde cítíte?“ „ No není to ani za tu dobu doma. Ale je to lepší. Když jsem přišel, tak jsem byl na dvoulužkovém pokoji. No, víte, Lad'a je dobrý chla, nic proti němu, ale já jsem nespál. Ta představa, že usínáte, nebo vsáváte a čučí Vám na zadek, nebo do obličeje jiný chlap, to není na mě, že. To nemáte pokoj, nemáte se kam pohnout, aby vás neviděl, žádné soukromí. Potom jsem dostal jednolůžkový pokoj. Kam si co dám, tam to je, v pohodě se usadím, mám své, že. No zase je to o něčem jiném. Ale doma to není. Tady vletí uklizečka, vynese Vám koš, mám ty snídaně, obědy večere, ta volnost není taková.“ „Vy ale víte, že všechno jde domluvit, abyste tu volnost měl.“ „Vím, ale už jen to, že se vrátíte vrátnicí je nesvoboda. Zvyknete si, už vám to nepřijde, že, ale doma to bylo volnější.“

„Co Vám z bývalého domova tak nejvíc chybí.“

„Nejvíc, nejvíc mi chybí ty věci, co jsem doma měl a co jsem očekával, že mi nevlastní syn doveze. Třeba takový dalekohled by se mi tu zhodil. Ale on se bohužel už nikdy neukázal a

byť prodal. No nedá se, je to pryč. Jinak jsem si zvykl, dal jsem si to dohromady, na kamarády tady jsem si taky zvykl, takže já si s něma povykládám, ale to staré přátelství se vzpomínkami tady není. Zpočátku mi moc chyběly mé věci. Byl jsem zvyklý sáhnout dole-
va, mít tam stolek, knihu, tady jsem si to uspořádal, ale je to jiné. Já, jako nemám žádné problémy, ale chybí mi moji staří přátelé a ta různorodost, chápete, tady je jeden den jak druhý, přečtete si, co budete jíst na celý týden, já byl zvyklý otevřít ledničku a sníst, co zůstalo, na co jsem měl chuť. Tady jsem si musel naučit dělat chuť na to, co píšou. „ *Rozumím tomu dobře, že Vám chybí ty nečekané akce, situace, to vzrůšo?* “ „Ano, cha, cha, to jste řekla hezky to vzrůšo. Já jsem starý sportovec a já miloval takové vzrůša. A teď dělám přesně to, co je podle harmonogramu.“

„No a kluci ze Zlína. Tady jsou ti lidi jiní. Já tady v domově nenavazuji žádné přátelství. Nestraním se, jdu, kam mě pozvou, ale nechci se vázat. Cítím, že by mi to ublížilo. Lidé tady nejsou dobří. Zatím můžu chodit a tak mám ty známé z vesnice.“

„ *Pokuste se mi říct, co byste na domově pro seniory změnil.* “

„No, tu dopravu, já jsem se těšil, že bude jezdit ta Zlínská aspoň v sobotu, neděli. To bych si zajel do Kauflandu a nakoupil bych si. Tady v Lukově mě stojí Pitralon 28,-Kč. V Kauflandu stojí 20,- Kč. A to máte jednu věc. Nakoupil bych tam levněji, že. Potom mě dost dlouho trvalo seznámení s kolektivem. Já jsem byl zvyklý na jiné lidi a řeči než tady, ale bohužel je to tady tak. Změnil bych ten kolektiv.“

„ *A co tak na domově pro seniory v Lukově nejvíc oceňujete?* “

„Velice se mi tady líbí čistota, pořádek, hromada živých květin. Je kolem toho starostli-
vost. Je tu dobré jídlo, dobří lidi. Má to ale jeden háček, lidi hrozně zleniví a ten mozek odchází. Já si musím jenom zapamatovat, kdy se dává prádlo, kdy mám jít na jídlo. Jinak nemám žádné starosti a tak ani nevím, kdy je pondělí a kdy čtvrtek, protože je to stejně úplně stejné. Líbí se mi, že je tady pěkná krajina a že mi vyjdete vstříc. S některými za-
městnanci se bavím jako s přáteli a nemám pocit, že jsou povýšení.“

Rozhovor č.6

pan F. J., žijící v domově 2 roky 8 měsíců, 1lůžkový pokoj, věk 88 let, přišel ze Zlína, 3 synové, vdovec, povoláním konstruktér.

„Dobry den.“

„Dobry den mladá paní. Jsem rád, že jste za mnou přišla. Doufám, že nesete samé příjemné věci.“

„Spíš jdu s prosbou. Zpracovávám závěrečnou bakalářskou práci na téma Zkvalitnění života v domově pro seniory a ráda bych udělala rozhovor i s Vámi. Pokud mne neodmítnete.“

„Už mi něco říkal pan inženýr, tak pokud j to stejné, mám to trochu v hlavě, tak můžeme se do toho pustit.“

„Řekněte mi, prosím, jak jste bydlel před tím, než jste přišel do domova pro seniory.“

„Mladá paní, já jsem přišel z velmi hezkého prostředí. Bydleli jsme na Lazech ve Zlíně a tam se nám velmi dobře bydlelo. Měli jsme nádherný velký, slunný byt, ke kterému patřila venku zahrádka. Potom jsme měli nádherný výhled na panorama Zlína. Ideální bydlení do doby, než přišly neduhy stáří.“

„Popište mi, čím jste se celý den zabýval a jak jste se doma cítil.“

„Podívejte se, no, jak bych Vám to jenom řekl....., pokud jsme byli s manželkou zdraví, tak jsme chodili hodně na procházky, pracovali na zahrádce, před domem bylo hřiště na volejbal a tak, pokud to ještě šlo, tak jsem hrával volejbal. Byli jsme v domě všichni přátelé. To byla krásná doba. Potom začala být manželka nemocná a já jsem se musel začít starat o ni. Měl jsem auto, tak jsem nákupy a další věci byl schopen obstarat sám. Víte, ale problémy mé ženy se neustále stupňovaly a zaměstnávaly mě téměř celodenně. „*Pomáhal Vám někdo s domácností?*“ „Já jsem hodně věcí zvládl sám, ale když jsem potřeboval, tak pochopitelně, synové. Jeden nám dokonce nabídl přestěhování k němu, má velký byt.“ „A vy jste o tom neuvažovali jít bydlet k synovi „ „Chvíli snad ano, ale to by pro rodinu mého syna znamenalo, že by se o nás chtě nechtě museli starat. A, podívejte se mladá paní, v dnešní době to není žádná legrace, zvlášť, pokud máte náročnou práci. Tak jsem to zavrhl.“ „Tak jste se snažili být s manželkou doma dokud to jen šlo?“, „Přesně tak, cítili jsme se v tom bytě nádherně, opravdu jako doma a tak jsem se staral, dokud jsem mohl. Došlo to až do toho stadia, že manželka nebyla schopna sejít po schodech, pouze s pomocí dvou

osob. Výtah tam nebyl. A tak byla prakticky neustále doma. Usoudili jsme, že je nejvyšší čas jít do domova. Poté, co jsme objeli více domovů, jsme se rozhodli pro Lukov.“ „Můžu se zeptat, proč zrovna Lukov?“ „Protože to tady známe, myslím okolí. Synové mají v Lukově chaty, brali nás a nyní jen mě na víkend na chatu. A dále mi vyhovoval pokoj a celé zařízení.“

„Pokuste se mi říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.“

„Tak jsou zde pěkné vycházky. Chodil jsem pravidelně s manželkou, teď, když zemřela, chodím stále sám. Snažím se udržovat si fyzičku. Jinak jsem chodil na tu paměť, na to cvičení, dal jsem se na ty ruské kuželky, chodil jsem i do keramiky. Podívejte se, mladá paní, já mám tady přátele, popovídám si, zajdeme si spolu na pivo, já to zkrátím...cítím se tady dobře, až na to jídlo. A to tam napište. Doma jsme měli zahrádku a tak jsme vařili hodně zeleninu a luštěniny. To mi tady chybí. Nevyhovuje mi to. Jinak se cítím moc dobře. Ze začátku bych se býval hned vrátil na Lazy, tak se mi stýskalo po tom klidu, pocitu že Vás nikdo nevyruší, že je to váš domov, takové soukromí, kde si můžete dělat, co chcete, jak chcete, ale zvykl jsem si. Pravidla mi vyhovují, jsem sám a to, mladá paní, to ctím. S nikým bych nebyl. Co tam máte dál?“

„Pokuste se mi říct, co Vám z bývalého domova nejvíc chybí.“

„To jsem už řekl. Bydlení, můj byt, anonymita, jídlo. Pestrá strava hodna žlučnickové diety.“

„Pokuste se mi říct, co byste na životě v domově pro seniory změnil?“

„No tak zase to jídlo, opakuji, víc zeleniny a drůbežího masa. A lidi, víte, mladá paní, čím je člověk starší, tím asi, aspoň já to tak cítím, vystupují na povrch ty jeho špatné rysy. A co já pozoruji, tak víc u žen. To se vrátím k tomu jídlu. Když byla první schůze obyvatel, tak jsem tam vystoupil s připomínkou k jídlu. Řekl jsem asi zhruba to, co tady Vám. A to se proti mně obrátila jistá dáma. To že je to žena, soudím podle toho, že měla sukni. Pak na celé to fórum zvučným vykouřeným hlasem řekla, ať sklapnu, čert ví, co mi stará navařila doma a tady si budu hrát na hogo fogo. No, to Vám poví, to mě dorazilo. Prostě, někteří lidé jsou tady hodně zvláštní. Naštěstí se můžu zavřít do pokoje, nebo se odreagovat s rodinou. Popojedem dál, kolik toho ještě je?“ „Poslední, kratičká otázka.“

„Pokuste se mi říct, co v domově pro seniory nejvíc oceňujete.“

„Cením si toho, že budova je dovedena do stavu...no, že se tady pořád buduje a vylepšuje, je tu hezké bydlení a prostředí, jak v budově, tak i okolí.“

Rozhovor č.7

pan J. G., žijící v domově 2 roky 2 měsíce, 2lůžkový pokoj, věk 68 let, přišel ze Zlína, 2 dcery, vdovec, povoláním montážní technik.

„Dobrý den.“

„Vitajte. Co jsem provedl? Ha, Ha.“

„Nic jste neprovedl, jdu Vás poprosit o spolupráci.“

„Až tak?“

„Víte, já zpracovávám bakalářskou práci na téma Zkvalitnění života v domově pro seniory. Mám pro praktickou část zpracováno pár otázek a budu ráda, když mi na ně odpovíte.“

„Tož zkvalitňujme“

„Řekněte mi, prosím, jak jste bydlel před tím, než jste přišel do domova pro seniory do Lukova.“

„No, garsonka na Družstevní. Jak umřela žena, dcery mě hned lifrovaly pryč z bytu a hybaj na garsonku, to stačí.“

„Popište mi, čím jste se doma zabýval a jak jste se doma cítil.“

„Jako myslíte, co jsem celý den dělal jo?“ „Ano, přesně to myslím, co jste dělal od rána až do večera.“ „Chodil jsem do práce, pak do města, na trh a tak. Pak se mi stal v práci úraz, já musel do špitálu a pak na rehabilitaci na Klokočov. Jo a z tama sem. Doma bych byl úplný lazar.“ „Před tím, než se Vám ten úraz stal, měl jste nějakého koníčka? Něco, kde byste si odpočinul, třeba četbu, nebo hudbu?“ „Cha, cha, hudbu. Ne, můj koníček byla moja práca. Té sem rozuměl, tam jsem měl kamarády a partyju.“ „A jak jste se v té garsonce cítil?“ „Ale jo, bylo to tak svobodné. Já na ty city moc nejsou, když mě něco jak se říká, štve, tak to utnu a je to. Vstal jsem ráno do práce, pak ten trh, pokoupil jsem něco do bachora a jinak jsem jedl v práci. V sobotu a nedělu mi vozili z JZD z Kudlova. Dělal jsem si, co sem chtěl.“

„Pokuste se mi říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.“

„Já bych chtěl pořádně chodit, abych se dostal aspoň na besedu ke švigře k rybníku. Dal jsem si závazek, tak každý den šmatlu po venku a chcu dojít aspoň o metr dál než včera. A tak trénuju. To mi zabere fůru času. Zajdu na pivko do bufetu, pokecám s chlapama, i když

taky nejsů moja krevní skupina. A někdy du na ty vaše progamy, jak se mi chce. Je mi tu dobře. Mám, co potřebuju a člověk nesmí moc vymýšlat.“ „To nezní moc přesvědčivě.“ „Tož to né, já su realista. To základní mám no a ten zbytek musím překousnout. Co Vám zbývá, když není kam jít. Né, je mi tu dobře, jen už mi bylo líp.“

„Pokuste se mi říct, co Vám z bývalého domova nejvíc chybí.“

„Soukromí. V nemocnici jsem si sice zvykl, ale tady jsem si uvědomil, že už nikdy nebudu usínat, aby vedle mě nechrápal cizí chlap. Kromě záchoda není nikde soukromí. A to ještě tam někdy vleze. Když si uvědomíte, že to už nikdy nebude, ta chvíla, že su sám, je to hrůza. Doma, kde jsem položil užičku, tam jsem ju našel. Tady to Ruda drží v rychtiku. Musím na něho brat ohled. Když je v noci hokej, du se dívat do společenské místnosti. On chce spat. V noci pořád chodí čurat, budí mě. Já to chápu, má roky, není špatný chlap. Taky ho asi štvu, tak co navymýšlám.“ „*Tak rozumím tomu dobře, že nejvíc Vám chybí soukromí, takové to dělám si jen to, co chci?*“ „ Tak tak. A eště kamoši. Ti někdy dojdou, ale málo. Tady je to slabé. Já jsem ještě mladý proti některým těm chlapom tady. Nerozumíme si. Kdyby to šlo, vrátím se dom. Je to tady jakési rozkastované, ti lidi.“

„ Pokuste se mi říct, co byste na životě v domově pro seniory změnil.“

„Ten kolektiv. Na to, že nemáte soukromí si zvyknete, na režim si taky zvyknete, šak s tím aji počítáte, když sem dete, ale na to, že se tu lidi dělí na měšťáky a vesničany, na ty, co majů majetky a nemajů, na to si nezvyknu. Je to tu faleš a pomluva. Při tom to vidím tak, že sme všeci na stejné lodi. Všeci plujem jedným směrem a tam už je nám ten majetek na prd. Lidi by měli být přátelštější.“

„ Pokuste se mi říct, co v domově pro seniory nejvíc oceňujete. “

„Jo toho je, není to tu zlé.....nejvíc čistotu. Potom jídlo, personál. S některýma pokecáme jako staří kamoši. Jsou tu sestry, co si třeba myslí bůhví co, když mi valí ten prášek, ale většina je tu takových usměvavých, co jsou takové normální a mám hned hezčí den, když je vidím. Třeba uklizečky. Mají práce, jak říkám do blba a při tom si stihnou se mnou promluvit. Žádné náfukey. Mám jistotu, že jsem tu v dobrých rukách. Jo, oceňuju tady tu jistotu.“

Rozhovor č. 8

paní B. R., žijící v domově 3 roky 11 měsíců, 2 lůžkový pokoj, 86 let, přišla ze Zlína, 1 dcera a 1 syn, vdova, povoláním uklízečka.

„Dobrý den.“

„Aby byl. Dnes se mi nějak nezdá. Přišla jste na besedu?“

„Dá se to tak říct. Zpracovávám do školy bakalářskou práci a byla bych ráda, pokud mě neodmítnete, kdybyste mi odpověděla na pár otázek.“

„Už jsem Vás někdy odmítla? Co to bude?“

„Řekněte mi, prosím, jak jste bydlela před tím, než jste přišla do domova pro seniory.“

„Já jsem bydlela ve Zlíně v činžáku. Po smrti manžela jsem žila sama.“

„Popište mi, čím jste se celý den zabývala a jak jste se doma cítila.“

„Co jsem dělala, vařila, šila, vyšívala, uklízela, vařila. V domě jsem se sešla se sousedkama a daly jsme si kafe. Když manžel umřel, tak mi tam bylo smutno. Potom přišly zdravotní problémy, víte, a děcka mě našly párkrát na zemi. Potom děcka rozhodly, že nemůžu být sama doma, že je to nebezpečné. A tak jsme se začali zajímat o domov. Já bych mohla jít k Hance, nebo k synovi, ale co tam? Tam bych byla taky celý den sama. Všichni jsou přes den v práci a vrací se až večer. Po těch pádech jsem měla strach zůstat sama doma. Musela jsem přes den s někým byt. No a pak se to podařilo a šla jsem sem.“

„Pokuste se mi říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.“

„Jak trávím, vyšívám tím se hodně zabavím, chodím na procházky a našla jsem si tady kamarádky. My jsme čtyři, co si tak rozumíme a řekneme si ledasco, protože víme, že to zůstane jenom mezi nama. No a tak blbnu. Nacvičovala jsem s váma toho Mrazíka a Poupata a je to legrace. Ale zmohlo mě to. To víte, roky jsou tady. Mám pořád co dělat, někdy nestíhám.“ „A jak se tady cítíte, jak jste si tady zvykla?“ „No teď už je to dobré, ale ze začátku se mi strašně stýskalo.“ „Můžu se zeptat po kom, nebo po čem se Vám stýskalo?“

„Po rodině. Víte, mi jsme taková pevně spjatá rodina. Byla jsem na ně zvyklá, ale zase vím, že je nemůžu otravovat a chtít po nich to, co nejde. Každý má svoje starosti, svoji rodinu. Musíme si na to zvykat. Jak můžou, tak mě berou domů. Jednou jedu k Hance, víte dceři, a

jednou jedu k synovi. Moc se tam vždycky těším. Ale už jsem se vyrovnala s tím, že jsem tady a jsem tady spokojená.“

„Pokuste se mi říct, co Vám z bývalého domova nejvíc chybí.“

„Rodina, domácí prostředí. Jinak všechno mám. Jsme tady s Lidkou dvě a to jsem ráda, protože když jedna potřebuje, druhá pomůže.“ *„Nepostrádáte sem tam soukromí?“* „Už ani ne. Už jsme si to vyřešily. Když chcu byt sama, tak si sednu na balkon, přesazuju tam kytičky, nebo si sednu na lavku na chodbu a vrátím se, až mám zase chuť si povídat.“

„Pokuste se mi říct, co byste na životě v domově pro seniory změnila.“

„Můžu říct, co bych opravdu změnila?“ *„Ano, to budu ráda“* „I když vím, že to nejde?“ *„I tak to řekněte. Ted' můžete změnit cokoliv.“* „Tak kolektiv. S Lidkou si rozumím, i když sžít se s někým cizím na jednom pokoji nebylo lehké. Musely jsme se zpočátku hodně kontrolovat a poznávat, abychom přišly na něco rozumného, co neomezí ani jednu, ani druhou. Mám tady ty přítelkyně, to jsem říkala a jsou tady lidi s kterýma nekomunikuji. S něma totiž nejde komunikovat. A tak jsem si to jaksi udělala. Moc mi pomáhá moje rodina. Jejich pomoci si nesmírně cením. Oni za mnou chodí, berou mě dom a kdybych zavolala o půl noci, tak přijedou. Já nevolám, ale ten pocit, že je to takové je k nezaplacení. Ten mi dovoluje být tu nad věcí. Jo a změnila bych kuchaře. To ale říkám pořád. K tomu se tu před tím aparátem vyjadřovat nebudu.“

„Pokuste se mi říct, co na domově pro seniory nejvíc oceňujete.“

„To dobré, to si tady musí člověk první vybudovat. Ten vztah k lidem, tu harmonii na pokoji. Naučit se nevšímat si zlého. Pak tu můžu něco ocenit. Ale jinak se snaží, aby tu bylo čisto, krásné okolí, příroda, květiny na chodbách, ubrusy na stolech, pořád je něco nového. Potažené lavky, nové schránky na stížnosti, nové křesla v pokoji. A to je vše.“

Rozhovor č. 9

paní V. S., žijící v domově 4 roky, 1 lůžkový pokoj, 88 let, přišla ze Zlína, 1 dcera, vdova, povoláním zdravotní sestra.

„Dobrý den.“

„Dobrý, pojďte dál. Co Vás přivádí?“

„Zpracovávám do školy závěrečnou bakalářskou práci. Ráda bych, kdybyste mi odpověděla na pár otázek. Pokud budete chtít.“

„Jestli to bude v mých silách, není nic snažšího. Můžete začít.“

„Řekněte mi, prosím, jak jste bydlela před tím, než jste přišla do domova pro seniory.“

„Před tím, než jsem přišla sem do domova jsem bydlela na Jižních svazích v třípokojovém bytě. Když mi zemřel manžel, zůstala jsem tam s dcerou a vnučkou. Všude jsem měla blízko, bylo to příjemné bydlení, řeknu Vám, nemuset jít ze zdravotních důvodů do domova, jsem tam stále a ráda.“

„Popište mi, čím jste se celý den zabývala a jak jste se doma cítila.“

„Doma jsem byla spokojená, byla jsem schopna si obstarat všechno, co jsem potřebovala k životu, ráno jsem vstala s vnučkou, když šla do školy, udělala jsem jí snídani a zašla jsem do obchodu. Cestou jsem si popovídala s lidmi, kteří mi byli za ta léta mého života blízcí a s kterými jsem se potkávala skoro denně. Oběd jsem nevařila, víte, to už bych si netroufla, přece jenom už na těch nohách tak neustojím. Chodila jsem do školní jídelny. Vařili tam vcelku dobře a nakonec, sníst se dá všechno, když máte hlad, tak co si navymýšlíte. Potom přišla vnučka domů, pak dcera a byla stále nějaká práce. Co jsem cítila? No, to je otázka, jak doma, volnost, ještě když byl manžel na živu, tak jsem ani kamarádky nepotřebovala, potom, po jeho smrti jsem se začala stýkat se sousedkou, byla to celkem prima žena. Sem tam jsme se sešly a postěžovaly si navzájem. Vlastně jsem se stýkala jen s tím, s kým jsem se setkat chtěla a s kým jsem si rozuměla. Bylo báječné, že jsem si vybrala, s kým se zastavím. Cítila jsem svobodu. Potom však se to obrátilo a já jsem viděla, že nedělám dobře, když žiji se svou svobodnou dcerou a vnučkou. Já bych ji vychovávala jinak, dceři jsem do toho mluvit nechtěla a začala jsem se trápit tím, co z vnučky vyrůstá. Taky proto jsem volila pobyt zde. „

„ Pokuste se mi říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.“

„ Já Vám to řeknu na rovinu, jsem tady, protože jsem si to vybrala a tak co nafňukám. Je tady spousta kroužků, které si můžu vybrat, je tady kaple, kam si ráda zajdu, udržuji se a denně cvičím, abych nebyla na vozíku, ale nedělám nic. Jako tím myslím nic z toho, co jsem musela dělat doma. Je tady pevný řád, co se týká léků a jídla, ale to je v pořádku, jinak bysme se tady nedomluvili. Necítím se tady jako doma, ale chápejte, to ani nejde. I když je to tady přátelské, chybí mi ta hloubka rodiny a toho svazku. Z domu mi zůstaly jen vzpomínky a já jsem se naučila tady hledat to, co mi chybí. Stýkám se s lidmi, kteří jsou různí, a já je neodsuzuji, snažím se je pochopit. Některým jejich nemoc zatemňuje mozek a oni se chovají zle. Není řešení se na ně zlobit. Abych s nimi mohla žít, musím je poslouchat a vcítit se do nich. Ale Vás nechápu. Proč taková šikovná holka tady pracuje? Neničí Vás to prostředí ? Já Vám povím, pokud se tu nepřizpůsobíte lidem, otrávíte si to tady sama. Já se s nikým blíž nestýkám a Vy jste první, komu něco takového povídám. Vztahy jsou tady složité a já neposlouchám ty přízemní kecy. Udělala jsem si stěnu a neslyším. „

„ Pokuste se mi říct, co Vám z bývalého domova nejvíc chybí.“

„Jednoznačně rodina, přátelé, důvěra, zázemí.“

„ Pokuste se mi říct, co byste na životě v domově nejdříve změnila.“

„No to je mi otázka. No....nejdříve sama sebe. Abych se naučila žít v prostředí, do kterého jsem se dobrovolně přihlásila. Víc se tady změnit nedá. Je tu řád a ten se musí udržovat. Věřím, že tady nejsem náhodou. Všechno má svůj důvod. Třeba jsem tady, abych pochopila pár lidí...Abych uviděla, že nejsou tak zlí, jak vypadají. Musím bojovat...“

„ Pokuste se mi říct, co v domově pro seniory nejvíc oceňujete.“

„ Nejvíc oceňuji práci lidí, kteří jsou vstřícní a umí naslouchat. Nebudu Vám říkat, že jste takoví všichni. Někteří zaměstnanci dokážou být pěkně protivní, ale na druhou stranu jsem tu potkala i pár sester, které mám moc ráda a kterých si vážím. A to je důvod, proč stojí za to tady na tom světě žít a bojovat.“

Rozhovor č.10

paní B. K., žijící v domově 3 roky 6 měsíců, 2 lůžkový pokoj, 77 let, přišla z Želechovic, 2 dcery, vdova, povoláním šička obuvi.

„Dobrý den, můžu dál?“

„Jestli Vám to nevadí, že tady mám trochu binec, tak pojd'te. Budu ráda.“

„Máte to tady moc hezké, nezdá se mi, že by tady byl nepořádek. Víte, přicházím k Vám s prosbou. Právě zpracovávám bakalářskou práci. Vybrala jsem si téma o seniorech v domově, a pokud neodmítnete, ráda bych se Vás zeptala na pár věcí.“

„Jé, moje vnučka to taky dělá. Taky chodí s tím aparátkem. To Vám musím pomoci. Ptejte se na cokoliv.“

„Řekněte mi, prosím, jak jste bydlela před tím, než jste přišla do domova pro seniory.“

„Bydlela jsem sama s manželem ve vlastním domě na vesnici. Měli jsme zahrádku, psa, kočky, slepice a králíky.“

„Popište mi, prosím, čím jste se celý den zabývala a jak jste se doma cítila.“

„No, já jsem byla zvyklá od malička hodně tvrdě pracovat. V posledních letech doma jsem zjistila, že mi ubývají síly, proto se prodaly pole a zůstala mi jenom ta zahrádka a ty moje zvířátka. Manžel pak těžce onemocněl a jenom ležel. Celý den jsem teda poklízela venku, vařila a nebo byla u manžela. Neměla jsem čas ani na klevety se sousedkama. Potom jsem už nezvládla ani to, tak jsme si nechali oběd vozit. I když se u nás dcery střídaly, jak mohly, tak už jsem to přestávala sama zvládat. Nedokázala jsem zvládnout manžela, kterého jsem musela krmit, otáčet, dávat mu pít. Začala jsem se cítit hrozně. Bylo mi líto mojich holek, které lítaly jak šusi z práce k nám, doma mají sami co dělat a já je tahala jenom mi pomoci. Pochopila jsem, že to dál nejde a smířila jsem se s tím, že půjdem do domova. Bylo to sice těžké pro mě, která jsem se tam narodila a vyrostla, ale nejde se připoutat ke vzpomínkám a trápit tím jiné. Člověk musí mít, jak se říká soudnost. Já jsem chtěla pryč z tama. Ale jen kvůli manželovi a holkám.“

„Pokuste se mi říct, jak trávíte čas v domově pro seniory a jak se zde cítíte.“

„Když jsme přišli, byla to velká úleva, bylo to, jako by mi spadl obrovský balvan z krku. Dostali jsme pěkný pokojíček, dcery mi pomohly ho načanáčat podle mého z domu a já už

jsem se starala jenom o Oldřicha. Víte, že to dnes bude rok, co zemřel? Už jsem byla v kostele, ať za něj velebný pán nechá sloužit mšu. Odpoledne mě dcery berou na hřbitov.“
„*Tak to se omlouvám, asi jsem dnes nepřišla moc vhodně. Klidně, jestli dovolíte, přijdu jindy.*“ „Jejda to ne, víte, já jsem ráda, že mám komu to popovídat. A možná zrovna dnes je to pro mě nejlepší. Já se, jak se říká, vykecám, nebudu tak smutná a uteče mi to. Jsem ráda, že jste přišla. No, ale nevím, kde jsme skončily.“ „*Jak jste přišla do domova a všechno z Vás spadlo.*“ „Jo, děkuju, no a tak mi zbyl na starost jenom ten manžel. Nemuse-la jsem se starat o vaření, praní, o složenky na poštu. Byla jsem jenom s ním. Holky mi se vším pomohly. Jak ty moje, tak tady sestřičky. No a potom Olda umřel. Bylo to pro něj vysvobození. Já jsem k sobě dostala Kristýnku. To byl hrozný pocit, když na posteli, kde byl můj muž, leží jiná žena. Už to nebylo to soukromí. Bylo to divné. Věděla jsem, že Krystýnka prožívá to co já. Jí umřel manžel o den dřív. Tak jsme se z toho nějak zbrchaly, já asi líp, a teď chodím na ruční práce, jezdím do cukrárny, přesazuju kvítka na balkoně a mám se, jak nikdy za život. Na léto jezdím na tři měsíce dom, tam si popovídám, zjistím, co je nového a pak se vrátím ke kámoškám tady. Je mi dobře.“ „*Když Vám zemřel manžel, neuvažovala jste, že byste se vrátila domů?*“ „Víte, Evičko, že chviku aji jo. To byla ta hrůza, když jsem se sestěhovala s Kristýnkou. Ale pak jsem si to přebrala v hlavě a teď si myslím, že jsem udělala dobře, že jsem nešla.“

„*Pokuste se mi říct, co Vám z bývalého domova nejvíc chybí.*“

„No, já mám za sebou to, že kdybych chtěla, tak se tam možu kdykoliv vrátit. Mám tam, jak se říká, dveře otevřené. Jezdím tam na léto. Ale co mi chybí tady? Samota, klid. Víte, samota je chvílu dobrá, ale brzy se zmrzí. Ta změna, že jedu dom je dobrá. Chybí mi tady soukromí. Nic proti Kristýnce, máme se rády, vycházíme spolu, ale jedna jak druhá se musíme přizpůsobovat. Každá máme jiné zvyky a musíme mít ohled jedna na druhou, aby se vycházelo. U nás to klapě, ne jak vedle Bobálka s Nesvadbovkou. Ty se pořád hádají, ale je to v nich. Každá chce po svojem a žádná neuhne. To je potom těžké.“

„*Pokuste se mi říct, co byste na domově pro seniory změnila.*“

„Moc by toho nebylo. Ale kdybych mohla, tak bych udělala všechny pokoje jednolůžkové, nebo aspoň nějak oddělila. Je tu mezi lidma moc závidi a nenávisti, to mi vadí, ale co s tím chcete dělat? To je v lidech. Vidím to v jídelně. Stačí jedna taková a nadělá pekla na sto roků. A tak, když bych měla všeho dost, zavřela bych se do svého, pustila si televizu a

světe, polib mi šos. Tady to nejde. Jo a taky je důležité, jakou oporu máte v rodině. Podle toho to tady snášíte. “

„ Pokuste se mi říct, co na domově pro seniory nejvíc oceňujete.“

„ Je tu krásné okolí, v domově krásné prostředí, hodně možnosti se projít, mám jídlo, pití, možnost jít na tu keramiku, nebo na hudbu. Ochota personálu a to z velké většiny. Těch nafoukaných je tu málo. Uklízí mi tu uklízečka, vidí, že se natáhám s pytlím hlíny na kvítky, tak hned přiskočí a pomůže mi. Mám pravidelnost, ta mi vyhovuje. Vím, kdy budu jíst, kdy bude mša. Já si nestěžuju.“